

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O REFERENDUMU IN O LJUDSKI INICIATIVI

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona

Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi (v nadaljnjem besedilu: ZRLI) je bil sprejet leta 1994 in pozneje nekajkrat spremenjen, temeljiteje zlasti leta 2006. Ureja referendum o spremembi ustave, zakonodajni referendum, referendum o mednarodnih povezavah in posvetovalni referendum ter ljudsko iniciativo za spremembo ustave in za sprejetje zakona. Ker je bil s spremembo Ustave Republike Slovenije (Ustavni zakon o spremembah 90., 97. in 99. člena Ustave Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 47/13; v nadaljnjem besedilu: Ustavni zakon) maja 2013 zakonodajni referendum urejen povsem na novo, je treba ustrezno spremeniti tudi ZRLI; prav tako je potrebna sprememba določb o referendumskem sporu skladno z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018.

ZRLI je prvotno urejal obe obliki zakonodajnega referenduma, to je predhodnega in naknadnega. Z odločbo ustavnega sodišča iz leta 2005 (št. U-I-217/02-34) in nato s spremembo ZRLI leta 2006 je bil predhodni referendum odpravljen. Naknadni referendum je bil določen kot potrditveni; na njem so volivci glasovali o potrditvi zakona po njegovem sprejetju v državnem zboru in pred njegovo uveljavitvijo. Predvideni so bili kar štirje pooblaščen predlagatelji referenduma: tretjina poslancev državnega zbora, državni svet, štirideset tisoč volivcev in državni zbor. Na zahtevo prvih treh predlagateljev je državni zbor moral razpisati referendum, o razpisu referenduma na pobudo (najmanj desetih poslancev, poslanske skupine, predlagatelja zakona ali vlade) pa je moral državni zbor sam sprejeti odločitev, ali bo razpisal referendum. Ustava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ustava) ni predpisovala nobenih izrecnih omejitev glede vprašanj, o katerih je bilo dopustno odločati na referendumu, le ZRLI je pooblašchal državni zbor, da je od ustavnega sodišča zahteval presojo nastanka protiustavnih posledic. Za sprejetje odločitve na zakonodajnem referendumu je bila predpisana relativna večina, to je večina glasov volivcev, ki so veljavno glasovali.

Sprememba ustavne ureditve zakonodajnega referenduma iz leta 2013 je posegla v tri sestavine referendumske ureditve, to je v referendumsko iniciativo (zmanjšanje števila predlagateljev referenduma), predmet referendumskega odločanja (določitev omejitev in prepovedi referenduma) in dvig praga legitimnosti na referendumu sprejete odločitve. Od leta 2013 lahko zakonodajni referendum zahtevajo samo volivci, to je najmanj štirideset tisoč volivcev, referendumu ni več dopustno razpisati za nekatere posebej določene zakone, legitimnost referendumske odločitve pa krepi kvorum zavrnitve (za zavrnitev zakona je potrebna najmanj petina glasov vseh volivcev). Poleg tega je bil namesto potrditvenega uveden zavrnitveni model zakonodajnega referenduma. Vse te spremembe 90. člena ustave zahtevajo ustrezne spremembe in dopolnitve zakona oziroma njihovo razčlenitev in natančnejšo ureditev v ZRLI.

Ustavni zakon v razdelku II ureja prehod k novi ureditvi zakonodajnega referenduma. V prvem odstavku tega razdelka je določeno, da sé ZRLI uskladi z Ustavnim zakonom v enem letu po njegovi uveljavitvi, v drugem in tretjem odstavku pa je urejen tudi prehod k novi ureditvi zakonodajnega referenduma. Po novi ureditvi je bilo izvedenih že več referendumov:

- Junija 2014 je bil izveden zakonodajni referendum o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih. Nova referendumska pravila so se uporabila pri ugotavljanju ali je bil zakon na referendumu zavrnjen. Za uveljavitev zakona je glasovalo 64.571 volivcev ali 32,63% od števila veljavnih glasovnic,

proti zakonu pa je glasovalo 133.347 volivcev ali 67,37% od števila veljavnih glasovnic.¹ V skladu s četrtem odstavkom 90. člena ustave je bil izpolnjen prvi pogoj za zavrnitev referendumu, saj je proti zakonu glasovala večina volivcev, ki so veljavno glasovali, ni pa bil izpolnjen drugi pogoj, saj je proti zakonu glasovalo 7,79% vseh volivcev, kar ne predstavlja petine vseh volivcev (kvorum zavrnitve), kot določa ustava. Glede na to, da ni bil dosežen kvorum zavrnitve, je državni zbor poslal zakon predsedniku republike v razglasitev in objavo.

- Po določbah spremenjene ustave je v letu 2015 potekal postopek zakonodajnega referendumu o noveli Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (EPA 257-VII). Državni zbor je referendum razpisal na podlagi odločitve ustavnega sodišča, ki je razveljavilo prvotni sklep državnega zbora o zavrnitvi razpisa zakonodajnega referendumu.
- V letu 2015 je potekal tudi postopek za razpis zakonodajnega referendumu v zvezi z Zakonom o dopolnitvi Zakona o obrambi (EPA 822-VII). Na podlagi zavrnitve razpisa referendumu s sklepom (nedopustnost referendumu na podlagi prve alineje drugega odstavka 90. člena ustave) državnega zbora, je ustavno sodišče v pritožbenem postopku decembra 2015 odločilo, da sklep ni v neskladju z ustavo. Zakon je po odločitvi ustavnega sodišča državni zbor posredoval v razglasitev.
- Aprila 2016 je Sindikat delavcev migrantov Slovenije vložil pobudo za vložitev zahteve za razpis zakonodajnega referendumu o treh zakonih: Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravnih taksah (EPA 1046-VII), Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine (EPA 1062-VII) in o Zakonu o izvajanju carinske zakonodaje Evropske unije (EPA 1066-VII). Predsednik Državnega zbora je pobudniku sporočil, da iz ustavnih razlogov (zloraba pravice do referendumu) koledarskega roka za zbiranje podpisov ne bo določil. Pobudnik v postopku pred Ustavnim sodiščem ni uspel.
- Aprila 2016 je Sindikat delavcev migrantov Slovenije vložil še eno pobudo, in sicer pobudo za vložitev zahteve za razpis zakonodajnega referendumu o treh zakonih: Zakonu o partnerski zvezi (EPA 967-VII), Zakonu o spremembah in dopolnitvah Pomorskega zakonika (EPA 1033-VII) in Zakonu o varstvu pred diskriminacijo (EPA 1041-VII). Predsednik Državnega zbora je pobudniku sporočil, da iz ustavnih razlogov (zloraba pravice do referendumu) koledarskega roka za zbiranje podpisov ne bo določil. Pobudnik v postopku pred Ustavnim sodiščem ni uspel.
- Maja 2017 je Vili Kovačič vložil pobudo za vložitev zahteve za razpis zakonodajnega referendumu o Zakonu o izgradnji, upravljanju in gospodarjenju z drugim tirom železniške proge Divača–Koper (EPA 1878-VII). Zbranih je bilo dovolj podpisov, zato je Državni zbor sprejel odlok, s katerim je določil, da se glasovanje na referendumu izvede septembra 2017. Po poročilu Državne volilne komisije je večina volivcev, ki so veljavno glasovali, glasovala za uveljavitev zakona. Zoper poročilo o izidu glasovanja je pobudnik referendumu vložil pritožbo na Vrhovno sodišče RS. Vrhovno sodišče je v tej zadevi prekinilo postopek in na Ustavno sodišče podalo zahtevo za oceno ustavnosti ZRLI in ZVRK. Po odločitvi Ustavnega sodišča je Vrhovno sodišče nadaljevalo postopek ter na koncu odločilo tako, da je pritožbi ugodilo in glasovanje na zakonodajnem referendumu razveljavilo ter odredilo novo glasovanje.
- Maja 2018 je bilo izvedeno ponovno glasovanje na zakonodajnem referendumu o Zakonu o izgradnji, upravljanju in gospodarjenju z drugim tirom železniške proge Divača-Koper (ZIUJDT). Za uveljavitev zakona je glasovalo 49,94 % volivcev proti uveljavitvi zakona pa 50,06% volivcev. Proti uveljavitvi zakona je glasovalo 127.602 volivcev, kar glede na število vseh volilnih upravičencev predstavlja 9,49%, kar ne predstavlja petine vseh volivcev

¹ Po podatkih iz Poročila o izidu glasovanja in o izidu zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA-A), ki je bil 8. 6. 2014. Poročilo je dostopno na naslednji spletni povezavi: <http://www.dvk-rs.si/files/files/Porocilo-o-izidu-referenduma-o-arhivih-2014.pdf>

(kvorum zavrnitve), kot določa ustava. Glede na to, da ni bil dosežen kvorum zavrnitve, je državni zbor poslal zakon predsedniku republike v razglasitev in objavo.

Prvi referendumski spor v Sloveniji, ki je bil sprožen v zvezi z Zakonom o izgradnji, upravljanju in gospodarjenju z drugim tirom železniške proge Divača-Koper leta 2017, je razkril pomanjkljivosti naše ureditve referendumskega spora. Vrhovno sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vrhovno sodišče), ki bi moralo kot referendumski sodnik odločiti v tem referendumskem sporu, je zaradi protiustavnosti ZRLI sodni postopek prekinilo in na Ustavno sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju: Ustavno sodišče) vložilo zahtevo za oceno ustavnosti ZRLI. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018 Vrhovnemu sodišču pritrdilo in odločilo, da je ZRLI v nasprotju z Ustavo. Ustavno sodišče je Državnemu zboru naložilo, da mora v odločbi ugotovljene protiustavnosti odpraviti v roku enega leta po objavi odločbe št. U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018 v Uradnem listu. Navedena odločba je bila v Uradnem listu objavljena 2. februarja 2018.

2. Cilji, načela in poglavitne rešitve predloga zakona

Namen, cilji in vsebina predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o referendumu in ljudski iniciativi (v nadaljnjem besedilu: predloga zakona) so glede večine glavnih rešitev v veliki meri enaki vsebini predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o referendumu in ljudski iniciativi iz leta 2015 (EVA 2015-3130-0020), ki je bil 9. januarja 2015 posredovan v medresorsko usklajevanje in javno razpravo in katerega besedilo je bilo 23. decembra 2015 sprejeto na Vladi Republike Slovenije (EVA 2016-3130-0048) ter posredovano v obravnavo v Državni zbor RS. Matično delovno telo Državnega zbora RS je predlog zakona obravnavalo februarja in aprila 2016, vendar je bila obravnava končana, ker predlog ni bil deležen zahtevane dvotretjinske podpore navzočih poslancev. Dodatno predlog zakona na novo ureja 5. poglavje ZRLI s katerim se celostno ureja referendumski spor.

2.1 Cilji

Poglavitni cilj tega zakona je uskladitev ZRLI s spremembo 90. člena ustave in z aktualno ustavnosodno prakso, implementacija odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018 glede ureditve referendumskega spora ter nekatere druge spremembe, ki bodo prispevale k jasnejši opredelitvi vsebine zakona in omogočile bolj učinkovito izvedbo vseh postopkov.

2.2 Načela

Predlog zakona izhaja predvsem iz ustavnih načel ljudske suverenosti in demokratičnosti, na podlagi katerih v okviru sprememb ustave polno uveljavlja pravico volivcev, ki izhaja iz 44. člena ustave (sodelovanje pri upravljanju javnih zadev). Predlog zakona zagotavlja zlasti načelo predvidljivosti, preglednosti in učinkovitosti referendumskih postopkov in postopka izvedbe ljudske iniciative. Poleg tega upošteva načelo ekonomičnosti, pri čemer pa ne posega v prej navedena ustavna načela.

2.3 Poglavitne rešitve

2.3.1 Uskladitev zakona s spremenjenim 90. členom ustave

Ustavni zakon iz leta 2013 spreminja prvi, drugi in četrti odstavek 90. člena ustave. Ne spreminja pa določbe tretjega odstavka 90. člena ustave, v skladu s katero imajo pravico glasovanja na referendumu vsi državljani z volilno pravico, in petega odstavka 90. člena ustave, ki predpisuje, da se referendum ureja z zakonom, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev. Temeljne značilnosti nove ustavne ureditve zakonodajnega

referenduma so: (1) zahtevo za razpis zakonodajnega referenduma lahko vložijo samo volivci, (2) iz referendumskega odločanja so izvzete izrecno določene vrste zakonov, (3) referendum ostaja naknadni, vendar se na njem glasuje o zavrnitvi in ne o potrditvi zakona ter (4) za njegovo zavrnitev je predpisan kvorum.

Spremenjeni prvi odstavek 90. člena ustave določa, da državni zbor razpiše referendum o uveljavitvi zakona, ki ga je sprejel, če to zahteva najmanj štirideset tisoč volivcev. Kljub tej spremembi se oblika zakonodajnega referenduma v tem delu ni spremenila; referendum ostaja naknadni (glasuje se o zakonu, ki ga je državni zbor že sprejel, vendar še ni uveljavljen) in suspenzivni (zahteva za njegov razpis odloži uveljavitev zakona do odločitve volivcev na referendumu). Nespremenjen ostaja tudi predmet referenduma; na referendumu se glasuje o zakonu kot celoti in ne o njegovem posameznem vprašanju. Sprememba pa se nanaša na del, ki opredeljuje način glasovanja; po ureditvi pred letom 2013 so volivci glasovali o potrditvi zakona (potrditveni referendum), po spremenjeni pa glasujejo o zavrnitvi v državnem zboru sprejetega in še neveljavljenega zakona (zato zavrnitveni referendum). Skladno s tem predlog zakona spreminja določbe ZRLI, ki se nanašajo na spremenjeno obliko referenduma.

Prvi odstavek spremenjenega 90. člena ustave določa, da državni zbor razpiše zakonodajni referendum samo na zahtevo štirideset tisoč volivcev. Referendumske iniciative pa nimajo več poslanci (najmanj tretjina poslancev državnega zbora), državni svet in tudi ne državni zbor. Predlog zakona zato črta določbe ZRLI, ki so urejale referendumsko iniciativo teh treh subjektov.

Pred spremembo ustava ni določala izrecnih prepovedi razpisa referenduma o posameznih vprašanjih, ki se urejajo z zakonom. Le ZRLI je v 20. členu pooblašчал državni zbor, da je zahteval, če je menil, da bi z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona lahko nastale protiustavne posledice, naj o tem odloči ustavno sodišče. Spremenjeni drugi odstavek 90. člena ustave zdaj določa štiri zakonodajna področja oziroma zakone, o katerih referendumu ni dopustno razpisati. To so:

1. zakoni o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč,
2. zakoni o davkih, carinah in drugih obveznih dajatvah ter zakon, ki se sprejema za izvrševanje državnega proračuna,
3. zakoni o ratifikaciji mednarodnih pogodb,
4. zakoni, ki odpravljajo protiustavnost na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ali drugo protiustavnost.

Predlog zakona ureja tudi postopek odločanja državnega zbora v primeru, ko referendumu ni dopustno razpisati. Državni zbor bo sprejel ugotovitveni sklep, da referendumu ni dopustno razpisati v roku štirinajstih dni po vložitvi popolne pobude. Predlagatelj referenduma bo imel možnost, da v petnajstih dneh od objave ugotovitvenega sklepa v Uradnem listu Republike Slovenije poda zahtevo za ustavnosodno presojo sklepa državnega zbora. Ustavno sodišče bo o zahtevi odločilo v roku tridesetih dni. Odločitev se bo objavila v Uradnem listu Republike Slovenije. Razglasitev zakona bo mogoča šele po sprejetu odločitvi ustavnega sodišča oziroma bo, če bo tako odločilo ustavno sodišče, predsednik državnega zbora določil koledarski rok za zbiranje podpisov za podporo zahtevi.

Za zakone iz prve alineje drugega odstavka 90. člena ustave je predviden postopek, ki predvideva »takojšnjo« (ob upoštevanju tretje alineje prvega odstavka 97. člena ustave) razglasitev zakona. Predlagatelj zakona ocenjuje, da so v določenih primerih, ko gre za zagotavljanje varnosti državljanov in obrambe države ter odpravo posledice naravnih nesreč, nujni učinkoviti in hitri zakonodajni postopki, ki omogočajo takojšnje ukrepanje. V nasprotnem primeru lahko pričakujemo težko popravljive oziroma nepopravljive posledice. Da se kljub vsemu zagotovi učinkovito pravno varstvo pravice do referenduma, ima samo vsak volivec v petnajstih dneh od uveljavitve zakona možnost, da zahteva oceno ustavnosti zakona zaradi kršitve drugega odstavka 90. člena ustave. Ustavno sodišče o zahtevi odloči v tridesetih dneh.

Predlagatelj zakona meni, da gre v tem primeru za rešitev, ki je primerna, nujna in sorazmerna, glede na to, da gre za zakon o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč, katerih takojšnja uveljavitev je nujna in bi z odlašanjem, do katerega bi nedvomno prišlo, če bi ravnali v skladu z 21. členom ZRLI, lahko nastale težko popravljive posledice. Pri vsem tem pa je treba izhajati iz izhodišča, da je pravico do referendumu izključila že sama ustava. Na drugi strani pa je zagotovljeno učinkovito pravno varstvo s presojo ustavnosti zakona z vidika kršitve drugega odstavka 90. člena ustave, ki ga ima vsak volivec. Ustavodajalec je pravico do referendumu (tudi) v zvezi z zakoni o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč omejil ravno iz razloga, ker lahko dolgotrajni zakonodajni postopek ob izvedenem referendumu ogrozi uresničevanje drugih ustavnih določb (npr. obrambe države), varovanja ustavnega reda in varnosti države, ljudi in premoženja. Gre za okoliščine, ki zahtevajo hitro in učinkovito ukrepanje izvršilne veje oblasti, zato je neposredno odločanje ljudstvu odtegnjeno iz dveh razlogov: da se prepreči zamik uveljavitve zakona, in da se zagotovi, da nujni ukrepi sploh stopijo v veljavo (tj. da se prepreči neuveljavitev zakona). Če bi zakonodaja omogočala, da pride do zamika uveljavitve zakona iz prve alineje drugega odstavka 90. člena ustave, bi bila takšna ureditev po mnenju predlagatelja protiustavna, saj bi ogrožala številne z ustavo zagotovljene pravice in dobrine.

Nova ustavna ureditev referendumu je spremenila tudi večino za sprejem odločitve na referendumu. Po prejšnji je bil zakon na referendumu potrjen, če je zanj glasovala večina volivcev, ki so glasovali. Z uvedbo zavrnitvenega referendumu je poleg večine predpisan tudi kvorum zavrnitve; zakon je na referendumu zavrnjen, če proti njemu glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, pod pogojem, da slednji predstavljajo najmanj petino vseh volivcev.

2.3.2. Ureditev referendumskega spora

Ustavno sodišče je v odločbi U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018 navedlo, da posebna narava pravice glasovanja na referendumu in zahteva po čim hitrejši rešitvi referendumskega spora terjata posebno, hitro in učinkovito sodno varstvo v tem sporu. V ta namen je zakonodajalcu naložilo sprejem ureditve, ki odgovarja na vsa temeljna vprašanja sodnega postopka – kdo, kdaj in kako lahko izpodbija referendumski izid ter katere nepravilnosti iz referendumskega postopka lahko uveljavlja. Zakonodajalec mora opredeliti pravno sredstvo, upravičence za vložitev pravnega sredstva, v kateri fazi referendumskega postopka se lahko vloži pravno sredstvo in v kakšnem roku, iz katerih razlogov je mogoče vložiti pravno sredstvo (vsebina ugovorov), pristojno sodišče, pravila sodnega postopka in pooblastila sodišča pri odločanju. Zakon mora med drugim določiti tudi ustrezne roke za postopanje strank in sodišča, pravila o trditvenem in dokaznem bremenu strank, pravila o kontradiktornosti in vsebinska merila sodne presoje (15. točka obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018).

Ustava nima določb o sodnem varstvu pravice glasovanja na referendumu. Ob odsotnosti izrecnih ustavnih določb je v prosti presoji zakonodajalca, da določi referendumskega sodnika. Po veljavni ureditvi je zakonodajalec pristojnost referendumskega sodnika podelil Upravnemu sodišču, ko gre za nepravilnosti pri delu volilnih organov (tretji odstavek 52. člena in 53. člen ZRLI), pristojnost referendumskega sodnika zoper poročilo DVK o referenduskem izidu pa je podelil Vrhovnemu sodišču (53.a člen ZRLI). Pri nadzoru nad referendumom ne gre nujno le za sodni nadzor, saj nadzor lahko izvaja tudi Državna volilna komisija (51. in 52. člen ZRLI).

Predlog določb 5. poglavja, ki urejajo varstvo pravice glasovanja na referendumu, na novo in celovito ureja postopke nadzora nad ustavnostjo, zakonitostjo in poštenostjo referendumskega postopka. Predlagane določbe odpravljajo protiustavnosti, ki jih je v odločbi U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018 ugotovilo Ustavno sodišče. Predlagane določbe izboljšujejo in na novo urejajo tudi postopek nadzora nad zakonitostjo izvedbe referendumu pred Državno volilno komisijo. Določbe ZRLI za referendumskega sodnika določajo Vrhovno sodišče, in sicer za vse primere referendumskih sporov. Hkrati ohranjajo ugovorni postopek pred Državno volilno komisijo, pri čemer so slednji dodeljene številne pomembne pristojnosti referendumskega nadzora. Skladno s predlagano ureditvijo bo poročilo Državne volilne komisije o referenduskem izidu nadomeščeno z aktom o izidu glasovanja na referendumu. Še vedno bo imel možnost sprožitve

referendumskega spora vsak volivec. Sprožitev sodnega referendumskega spora je v skladu s predlagano ureditvijo v nekaterih primerih pogojena s predhodno sprožitvijo ugovornega postopka pred Državno volilno komisijo in uveljavljanjem zatrjevanih nepravilnosti v ugovornem postopku.

2.3.3. Druge poglobitve rešitve predloga zakona

a) Predlog zakona je povzel besedilo določbe spremenjenega četrtega odstavka 90. člena ustave, da je zakon na referendumu zavržen, če proti njemu glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, pod pogojem, da proti zakonu glasuje najmanj petina vseh volivcev. Tako določena referendumska večina (t. i. kvorum zavrnitve) predvideva dvostopenjsko ugotavljanje referendumskega izida. Najprej bo treba ugotoviti, ali se je večina volivcev, ki so veljavno glasovali na referendumu, izrekla proti zakonu ali ne. Če ta večina ni dosežena, zakon ni zavržen in se lahko razglasi. Če pa je večina volivcev glasovala proti zakonu, je treba ugotoviti, ali ta večina predstavlja najmanj petino vseh volilnih upravičencev v Republiki Sloveniji. Za zavrnitev zakona na referendumu morata namreč biti izpolnjena oba pogoja, to je relativna večina in kvorum zavrnitve. Skladno z zavrnitveno zasnovo zakonodajnega referenduma so v predlogu zakona usklajene tudi druge določbe, povezane s sprejetjem referendumske odločitve.

b) Zakonska ureditev referenduma o spremembi ustave ni spremenjena, temveč le nekoliko dopolnjena v delu, ki ureja vprašanje ugotavljanja izida glasovanja.

c) Predlog zakona uvaja aktivnejšo vlogo predsednika državnega zbora pri dopolnitvi oziroma popravi referendumske zahteve v delu, ki se nanaša na predmet referenduma in na referendumsko vprašanje.

č) Določbe glede informiranja volivcev z besedilom akta o katerem bo potekal referendum, se dopolnijo tako, da se poleg posredovanja akta po gospodinjstvih, kadar je akt, o katerem se odloča na referendumu, zakon o spremembah in dopolnitvah zakona, dodatno na spletnih straneh državnega zbora, vlade in državne volilne komisije, objavi tudi prečiščeno besedilo zakona z vidno označenimi spremembami in dopolnitvami, ki ga pripravi pristojna služba državnega zbora.

d) Predlog zakona uvaja spremembe, ki praviloma pomenijo odpravo fizičnih obrazcev v postopku zbiranja 40.000 podpisov za podporo zahtevi (oziroma se fizični obrazci ohranijo zgolj v izjemnih primerih). Po predlogu sprememb 16.b člena, se bo podpora zavedla neposredno v evidenco volilne pravice. Volivec bi na ta način svojo podporo zahtevi za razpis referenduma oddal na upravni enoti tako, da bi pred uradno osebo predložil veljavno javno listino, na podlagi katere bi uradna oseba preverila njegovo identiteto, in v evidenci volilne pravice zavedla njegove osebne podatke in podpis volivca iz elektronske tablice. Ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, bo tekom zbiranja podpisov za podporo zahtevi na prošnjo predlagatelju referenduma dolžno posredovati podatek o številu danih podpor (v skladu z dogovorom). Pred vložitvijo zahteve v državni zbor bo predlagatelj referenduma pri ministristvu, pristojnemu za vodenje evidence volilne pravice, pridobil potrdilo o skupnem številu oddanih podpor zahtevi. Predlagatelj bo pridobil tudi podatke o podpornikih (ime, priimek, naslov), ki ob oddaji podpore, niso nasprotovali posredovanju svojih podatkov predlagatelju. Ob vložitvi zahteve v državni zbor bo predlagatelj priložil le potrdilo o skupnem številu oddanih podpor. Predvideno je, da bi se t.i. e-način (odprava fizičnih obrazcev zbiranja podpor) v praksi uvedel v roku leta dni, ko bodo za izvedbo ustrezno vzpostavljeni vsi mehanizmi tehnične podpore v postopku. Zakon predvideva tudi določene izjeme (izpolnjevanje fizičnih obrazcev v primerih, ko podpore zahtevi pred upravnim organom ni mogoče oddati).

e) Predlog zakona na novo ureja postopek ugotavljanja državnega zbora, da gre za zakon, o katerem referendumu ni dopustno razpisati (drugi odstavek 90. člena ustave). Po predlagani ureditvi mora državni zbor sprejeti sklep, da referendumu ni dopustno razpisati, v štirinajstih dneh po vložitvi pobude. Zakon nalaga predsedniku državnega zbora, da določi koledarski rok

za zbiranje podpisov (praviloma) prvi delovni dan po preteku štirinajstdnevnega roka od prejema popolne pobude. V praksi to pomeni, da bo na navedeni dan predsednik državnega zbora objavil rok za zbiranje podpisov v primeru, če do odločitve državnega zbora o nedopustnosti razpisa referendumu sploh ne bo prišlo.

V skladu z veljavno ureditvijo je državni zbor odločal o zahtevi za ustavnosodno presojo nastanka protiuustavnih posledic kadarkoli med zbiranjem podpisov v podporo zahtevi za razpis referendumu (v tem primeru se je zbiranje podpisov zadržalo) in vse do sedmih dni po vložitvi zahteve za razpis referendumu. Predlagana je sprememba 21. člena in sicer tako, da bo jasno, da predsednik državnega zbora ne bo objavil roka za zbiranje podpisov za podporo zahtevi oziroma zbiranje 40.000 podpisov, dokler ne bo sprejeta odločitev državnega zbora oziroma ustavnega sodišča (v primeru pritožbe predlagatelja ob zavrnitvi referendumu).

Sprememba in jasnejša določitev celotnega postopka za razpis referendumu je po oceni predlagatelja nujna. Odločitev državnega zbora o morebitni nedopustnosti razpisa referendumu je treba sprejeti čim prej. V nasprotnem primeru pride do nepotrebnega zavajanja volivcev. Po novem predlogu tako nemudoma reagira državni zbor in šele ko je jasno, da referendumu ni nedopustno razpisati, se prične druga faza postopka (zbiranje 40.000 podpisov volivcev za podporo zahtevi za razpis referendumu), ko se v proces vključijo tudi drugi državni organi in volivci s svojimi podpisi podpre zahtevi za razpis referendumu.

Ustavni zakon določa, da ustavno sodišče odloči o sporu med državnim zborom in predlagateljem referendumu. Vendar te določbe ni mogoče razumeti tako, da lahko državni zbor odloči o zavrnitvi razpisa referendumu šele potem, ko je že zbranih 40.000 podpisov za podporo zahtevi za razpis referendumu in pobudnik referendumu postane predlagatelj referendumu v smislu ZRLI. Besedna zveza "predlagatelj referendumu" je avtonomen ustavni pojem, ki pomeni tako pobudnika referendumu kot tudi predlagatelja referendumu v smislu ZRLI. Dopustitev možnosti, da državni zbor lahko odloči o zavrnitvi razpisa referendumu že v fazi zbiranja podpisov, izhaja iz dejstva, da zakoni, glede katerih drugi odstavek 90. člena ustave izključuje dopustnost referendumu, varujejo pomembne ustavne dobrine (obramba države, varnost ali odprava posledic naravnih nesreč), zagotavljajo temeljne davčne in finančne podlage ter vire za financiranje države, omogočajo izvrševanje državnega proračuna ali odpravljajo protiuustavnosti na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ali drugih protiuustavnosti. Glede na cilje, ki jih ti zakoni zasledujejo, je treba dopustiti možnost, da se dvomi o ustavnosti referendumskega odločanja čim prej razrešijo, in s tem omogočiti čim hitrejše končanje zakonodajnega postopka v širšem pomenu, ki naj privede do končne odločitve o tem, ali se določen zakon, ki ga je državni zbor že sprejel, uveljavi.²

f) V skladu z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-85/16-15, Up-398/16-9 predlog zakona na novo določa postopek, po katerem postopa državni zbor in njegov predsednik v primeru zlorabe pravice do referendumu. S predlagano ureditvijo postopka se uredi zakonska podlaga za ravnanje državnega zbora in predsednika državnega zbora v primeru ocene, da gre za zlorabo pravice do referendumu in se s tem zagotovi dodatne zakonske varovalke, ki dodatno omejijo možnosti zlorab ali nepravilnosti.

g) Predlog zakona nekoliko dopolnjuje tudi določbo o ljudski iniciativi, ki predpisuje postopek predložitve pobude in natančneje ureja postopek obveščanja državnega zbora, kadar je predviden postopek pritožbe na ustavno ali vrhovno sodišče.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javna finančna sredstva

Ker se uvaja elektronski način zbiranja podpor na upravnih enotah, so predvidene finančne posledice povezane z nadgradnjo informacijskega sistema evidence volilne pravice in sicer v skupni ocenjeni višini 70.000 eurov, ki izhajajo iz potrebe po implementaciji novega 16.b člena.

²Obrazložitev namena Ustavnega zakona izhaja iz odločbe ustavnega sodišča št. U-II-1/15-20, z dne 28. 9. 2015 (št. 38).

Potrebna bo nadgradnja evidence volilne pravice na način, ki bo omogočal možnost uporabe digitalne podpisne tablice, če bo podpora dana brez uporabe obrazca neposredno na upravni enoti. Nadgradnja evidence volilne pravice bo morala omogočiti tudi možnost zajema (skeniranja) obrazcev podpor, ki bodo podani na obrazcih in njihovo hranjenje v evidenci volilne pravice. V evidenci volilne pravice bo potrebno nadalje zagotoviti izdelavo seznama podpornikov za pobudnika, ki vsebuje osebno ime in stalno prebivališče podpornika. Zakon v nadaljevanju tudi določa, da se podatki o dani podpori v evidenci volilne pravice blokirajo v petnajstih dneh po poteku roka za zbiranje podpisov za podporo zahtevi ter se nato hranijo še pet let, nato pa se uničijo. Dostop do blokiranih podatkov je dovoljen le pristojnim državnim organom zaradi preiskovanja storitve kaznivega dejanja, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti, posameznikom, na katere se osebni podatki nanašajo ali na zahtevo sodišča. Za izvajanje te določbe je potrebno torej zagotoviti informacijsko podporo blokadi in uničenju podatkov.

Skupne finančne posledice nadgradnje v višini 70.000 eurov bodo nastale v prvem letu po sprejemu zakona in sicer gre za stroške, ki bodo nastali na proračunski postavki Ministrstva za notranje zadeve št. _____ in bodo načrtovani pri spremembi proračuna za leto ____.

Predlog zakona ne bo imel vpliva na druga javnofinančna sredstva.

4. Navedba, da so sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu zagotovljena, če predlog zakona predvideva porabo proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet

5. Prikaz ureditev v drugih pravnih sistemih in prilagojenosti predlagane ureditve pravu EU

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije, saj je pravo neposredne demokracije v pristojnosti posameznih držav članic.

Posamezne pravne ureditve se pomembno razlikujejo že po oblikah zakonodajnega referendumu, še toliko bolj pa po sodnem in ustavnosodnem nadzoru zakonodajnega referendumu. Že izhodiščno velja izpostaviti, da niti dve državi v svojem pravnem redu ne predvidevata istovrstne ureditve (ustavno)sodnega nadzora nad zakonodajnim referendumom. Razlog za raznolike ureditve gre vsaj deloma pripisati okoliščinam, da sta se instituta zakonodajnega referendumu in sodne kontrole v demokratičnih državah običajno razvijala ločeno in povsem neodvisno. Današnja ureditev sodnega nadzora zakonodajnega referendumu v posamezni državi je tako rezultat pravne tradicije, oblike ustavne kontrole, ki se je uveljavila, ter organizacije državne oblasti v posamezni državi v širšem pomenu.

Glede na model zakonodajnega referendumu, ki se je uveljavil v posamezni državi, je Slovenija z zavrnitvenim modelom zakonodajnega referendumu najbližje Irski in Danski, ki imata prav tako uveljavljen zavrnitveni zakonodajni referendum.

Irska

Na Irskem je zakonodajni referendum urejen v 27. členu irske ustave (*ir. Bunreacht na hÉireann*, v nadaljevanju irska ustava) in v irskem zakonu o referendumu (Referendum act, v nadaljevanju irski referendumski zakon). Irska ustava v 27. členu ureja referendum o vseh predlogih zakonov, s katerimi se ne spreminja ustave in za katere se v skladu s 23. členom ustave šteje, da so bili sprejeti v obeh domovih. Irska referendumska ureditev ne pozna izrecnih omejitev referendumskega odločanja v smislu opredelitve zakonov, o katerih referendum ni mogoč, temveč določa, da se referendum izvede o predlogu zakona, ki vsebuje predlog takega nacionalnega pomena, da je treba preveriti voljo ljudstva. Ko irski parlament sprejme določen zakon, lahko večina senatorjev in najmanj tretjina članov spodnjega doma skupno zahtevata od predsednika republike, naj ne podpiše in ne razglasi sprejetega predloga zakona, ker je predlog

takega nacionalnega pomena, da je treba preveriti voljo ljudstva. Predsednik nato po prosti presoji odloči, ali predlog zakona vsebuje predlog takega nacionalnega pomena, da je potrebno referendumsko odločanje. Referendumsko zahtevo najprej obravnava predsednik sam, nato se o njej posvetuje še z državnim svetom. Predsednik mora o referendumski zahtevi odločiti v 10-ih dneh od sprejetja zakona. Če predsednik meni, da zakon ne vsebuje nobenega predloga državnega pomena, o katerem bi moralo odločati ljudstvo, zakon pošlje v objavo. V nasprotnem primeru zadrži objavo, dokler predlog v roku 18 mesecev ni potrjen na referendumu ali dokler ga po razpustu starega novo izvoljeni spodnji dom irskega parlamenta ne sprejme z resolucijo. Zanimivost irske ureditve je tudi posebna neodvisna referendumska komisija, katere osnovna naloga je, da prebivalstvu razloži vsebino referenduma in mu zagotovi vse potrebne informacije. Od leta 2011 mora komisija spodbujati javno zavest o referendumu in spodbujati volivce, da se glasovanja udeležijo.

Drugi odstavek 47. člena irske ustave vsebuje določbe o ugotavljanju referendumskih izidov. Vsak predlog, ki je predmet zakonodajnega referenduma, se šteje za zavrnjenega, če je večina volivcev glasovala proti in če glasovi proti hkrati predstavljajo vsaj tretjino volilnih upravičencev. Če kvalificirana večina glasov proti ni dosežena, se šteje, da je ljudstvo predlog podprlo. Zakonodajni referendum na Irskem ni bil še nikoli izveden, prav tako nikoli ni bil podan uraden predlog za njegovo izvedbo. Irska predvideva le posebno ureditev (ustavno)sodnega nadzora postopka izvedbe zakonodajnega referenduma, druge oblike nadzora zakonodajnega referenduma na Irskem niso uveljavljene.

Na Irskem se skladno s IV. razdelkom referendumskega zakona (*ang. Referendum act*) sodni nadzor nad referendumskim glasovanjem in nad postopkom izvedbe zakonodajnega referenduma začne na predlog volivcev ali direktorja državnega tožilstva, nadzor pa izvaja irsko višje sodišče. Posebnost njihove ureditve je v tem, da irsko višje sodišče referendumsko pritožbo vsebinsko obravnava le, če je že *prima facie* razvidno, da je do kršitve prišlo in ob nadaljnjem pogoju, da gre za takšno kršitev, ki bi lahko vplivala na referendumski izid. Irsko višje sodišče lahko med obravnavo referendumske pritožbe po lastni presoji ali na podlagi predloga pritožnika za mnenje o določenem pravnem vprašanju v referendumski zadevi zaprosi irsko vrhovno sodišče. Dokler vrhovno sodišče ne poda mnenja o pravnem vprašanju, višje sodišče o pritožbi ne more dokončno odločiti. Višje sodišče lahko referendumsko pritožbo zavrne ali pa ji ugodi. Če referendumski pritožbi ugodi, lahko med drugim odredi ponovno štetje glasov, lahko pa tudi odloči, da se referendum razveljavi in ponovno izvede. Iz referendumskega zakona ne izhaja, da bi bilo zoper odločitev višjega sodišča na voljo kakšno posebno pravno sredstvo.

Danska

Tudi na Danskem je uveljavljena reprezentativna demokracija, kar pomeni, da vsakodnevne politične odločitve sprejemajo izvoljeni predstavniki volivcev in ne državljani sami. Tudi na Danskem ima reprezentativna demokracija dopolnilo v obliki referenduma. Pravne podlage za referendum so: ustavni zakon (*the Constitutional Act of Denmark*, v nadaljevanju danski ustavni zakon), poslovnik parlamenta (*the Standing Orders of the Folketing*, v nadaljevanju danski poslovnik parlamenta), danski zakon o volitvah v parlament (*the Parliamentary Elections Act of Denmark*) in akt ministrstva št. 993 z dne 19. 9. 2008 o glasovnicah, ki se uporabljajo na referendumih. Danski ustavni zakon (ustava) predvideva več vrst zavezujočih referendumov, in sicer: zakonodajni suspenzivni referendum (42. člen ustavnega zakona), referendum o prenosu suverenosti (20. člen ustavnega zakona), referendum o nekaterih mednarodnih pogodbah (šesti odstavek 42. člena ustavnega zakona), referendum o spremembi ustave (88. člen ustavnega zakona), referendum o spremembi starosti za pridobitev aktivne volilne pravice (29. člen ustavnega zakona). Našemu zavrnitvenemu zakonodajnemu referendumu je najbolj primerljiv danski suspenzivni zavrnitveni zakonodajni referendum iz 42. člena danskega ustavnega zakona. Ta oblika referenduma je orodje parlamentarne manjšine proti preglasovanju parlamentarne večine. Po sprejetju zakona v Folketingu (tj. danskemu parlamentu) lahko tretjina poslancev v treh dneh po končanem glasovanju zahteva od predsednika parlamenta, da naj zakon predloži na referendum. Pred potekom tega roka oziroma pred izvedenim referendumom zakon ne more dobiti kraljevega soglasja. Po vložitvi referendumskega predloga ima parlament

pet dni časa, da predlog zakona umakne. Če tega ne stori, parlament o predlogu referendumu brez odlašanja obvesti predsednika vlade, ki poskrbi za objavo zakona in obvestila, da bo zakon predmet referendumu. Referendum mora biti po odločitvi predsednika vlade izveden v roku od 12 do 18 delovnih dni po objavi zakona. V šestem odstavku 42. člena ustavnega zakona je določeno, kateri zakoni ne morejo biti predmet referendumskega odločanja. To so: finančni zakoni, zakoni o najemanju državnih posojil, zakoni o javnih uslužbencih, zakoni o plačah in pokojninah, zakoni o naturalizaciji, zakoni o razlastitvah, zakoni o posrednih in neposrednih davkih ter zakoni o odstopu od pogodbenih obveznosti. Izvzeti so tudi zakoni, ki se navezujejo na kralja (nasledstvo, zaprisega, dvori, letne rente za člane kraljeve družine). Zakon je na referendumu zavrnjen, če glasuje večina udeležencev referendumu in če več kot 30 odstotkov volilnih upravičencev glasuje proti zakonu. Danski poslovnik parlamenta in danski zakon o volitvah v parlament večinoma le ponavljata določbe danskega ustavnega zakona o zavrnitvenem zakonodajnem referendumu in tehnično precizirata nekatere njegove določbe. Danska referendumska ureditev ne predvideva posebne ureditve za nobeno od oblik sodnega nadzora zakonodajnega referendumu. Referendumski nadzor na Danskem se tako izvaja v okviru splošne ureditve pravnih sredstev.

Švica

Pravni temelj za ureditev referendumu v Švici je švicarska zvezna ustava (*nem. Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft*), ki pozna različne vrste referendumu. Ustavna ureditev referendumu je podrobneje urejena z Zveznim zakonom o političnih pravicah (*nem. Bundesgesetz über die politischen Rechte*). V Švici je referendum predviden tako na zvezni ravni kot tudi na ravni federalnih enot (kantonov). Glede na obveznost uporabe v Švici poznajo dve temeljni obliki referendumu, tj. obligatornega in fakultativnega. Obligatorni referendum je urejen v 140. členu ustave, glede na subjekt referendumskega odločanja pa se deli v dve kategoriji. V prvo kategorijo sodi referendum, na katerem odločajo hkrati ljudstvo in kantoni, razpisati pa se mora glede: i) revizije zvezne ustave, ii) vstopa Švice v organizacije za kolektivno varnost ali v naddržavne skupnosti, iii) nujno razglašeni zveznih zakonov, ki nimajo ustavne podlage in katerih veljavnost presega eno leto. V drugo kategorijo sodi obligatorni referendum, o katerem odloča zgolj ljudstvo, razpisati pa se mora glede: i) ljudske iniciative za popolno revizijo zvezne ustave, ii) ljudske iniciative za delno revizijo zvezne ustave v obliki splošne pobude, ki je bila zavrnjena s strani zvezne skupščine, iii) vprašanja, ali naj se izvede popolna revizija ustave, če oba domova zvezne skupščine o tem ne soglašata. Fakultativni referendum, ki je zakonodajni, se v skladu s 141. členom švicarske ustave razpiše na zahtevo, ki jo v roku 100 dni po uradni objavi zakona poda 50.000 tisoč volivcev ali osem kantonov. Na fakultativnem referendumu volilni upravičenci odločajo: i) o zveznih zakonih, ii) o njuno razglašeni zveznih zakonih, katerih veljavnost presega eno leto, iii) o odločitvah zveznih organov, če tako določajo ustava in zakoni, iv) o nekaterih mednarodnih pogodbah (tj. tistih, ki veljajo brez časovne omejitve in od katerih ni mogoče odstopiti, tistih, ki predvidevajo pristop k mednarodni organizaciji ali tistih, ki terjajo multilateralno unifikacijo prava). Zanimivost švicarske ureditve fakultativnega referendumu je, da referendumsko odločanje ni dopustno glede zveznih zakonov, ki so sprejeti kot nujni, njihova veljavnost pa ni daljša od enega leta. Na drugi strani je treba zvezne zakone, ki so sprejeti kot nujni in nimajo izrecne ustavne podlage, njihova veljavnost pa je daljša od enega leta, obvezno predložiti na referendum najkasneje v enem letu po njihovem sprejetju v zvezni skupščini. Švicarski fakultativni referendum je suspenzivni, zato zakon do izražene volje volivcev na referendumu ne velja. Akt, na katerega se lahko nanaša fakultativni referendum, stopi v veljavo 100 dni po svoji uradni objavi, razen če v tem roku zvezni pisarni ni predloženo zadostno število podpisov volivcev ali zahtev kantonov v podporo referendumu. V tem primeru je veljavnost akta odložena do odločitve volivcev na referendumu. Možnost razpisa referendumu ima torej odločilni učinek na uveljavitev zakona. Besedilo zakona, za katerega se zahteva referendum, se predloži ljudstvu v glasovanje v celoti. Umik referendumu ni dopusten.

Čeprav je Švica vedno v ospredju, ko gre za vprašanje referendumu in njegovega uveljavljanja v praksi, je zanimivo, da razen nadzora postopka izvedbe zakonodajnega referendumu ne predvideva posebne ureditve drugih oblik nadzora referendumu. Odsotnost takšne ureditve gre pripisati dejstvu, da si v državi s tako dolgo in predvsem utečeno referendumsko tradicijo in

prakso skoraj ni mogoče zamisliti referendumskih zlorab, nepravilnosti in kršitev, ki bi jih bilo potrebno varovati v posebnih postopkih referendumskega nadzora. V Švici po preteku roka za zbiranje podpisov zvezni urad (*ang. Federal Chancellery*) ugotovi, ali je podpisna lista veljavna in ali je referendumsko pobudo podprlo zadostno število volivcev. Zoper odločitev zvezne pisarne se lahko volivci pritožijo na švicarsko zvezno vrhovno sodišče (*ang. Federal Supreme Court*). Po izvedbi fakultativnega zakonodajnega referenduma zvezni svet (*ang. Federal Council*) uradno razglasi referendumske izide. Volivci, ki menijo, da je prišlo do kršitve pri referendumskem glasovanju, se lahko pritožijo na kantonalno vlado (*ang. Cantonal Government*). Pritožbo morajo vložiti v treh dneh, od kar so izvedeli za kršitev, najkasneje pa tretji dan po objavi referendumskih izidov. V 79. členu zveznega zakona o političnih pravicah je določenih nekaj osnovnih pravil, ki se nanašajo na samo odločanje kantonalne vlade v postopku pritožbe, podrobnejša ureditev pa je prepuščena kantonom. V navedenem členu je sicer med drugim določeno, da mora kantonalna vlada o pritožbi odločiti v roku 10-ih dni od njenega prejetja. Zoper odločitev kantonalne vlade je možna pritožba na zvezno vrhovno sodišče. Šele pritožba na švicarsko zvezno vrhovno sodišče predstavlja sodno varstvo referendumskih pravic, saj kantonalna vlada in zvezni urad v sistemu delitve oblasti v Švici sodita v izvršilno vejo oblasti.

Avstrija

Zakonodajni referendum v Avstriji je naknadni in potrditveni, kar pomeni, da volivci potrjujejo zakon, ki ga je že sprejelo predstavniško telo. Avstrijski zvezni ustavni zakon (nem.: *Bundes – Verfassungsgesetz (B – VG)*, v nadaljevanju zvezni ustavni zakon) zakonodajni referendum ureja v 43. členu, kjer določa, da mora biti vsak zakon, ki ga sprejme državni zbor, po končanem postopku, ki ga določa 42. člen zveznega ustavnega zakona, predložen na referendum, če tako sklene državni zbor ali če tako zahteva večina članov državnega zbora. Avstrijska ureditev pozna le nadzor postopka izvedbe zakonodajnega referenduma. Referendumski postopek je podrobneje urejen v avstrijskem zakonu o referendumu (nem.: *Gesamte Rechtsvorschrift für Volksabstimmungsgesetz*, v nadaljevanju avstrijski zakon o referendumu). V 14. členu zakona o referendumu je določeno, da zvezna volilna komisija na podlagi poročil državnih volilnih organov razglasi referendumski izid, volivci pa ga lahko izpodbijajo zaradi napak v referendumskem postopku. Pritožbo je potrebno vložiti v štirih tednih od datuma objave referendumskega izida, o pritožbi pa odloča ustavno sodišče. Posebnost nadzora v Avstriji je tudi aktivna legitimacija. Da bi ustavno sodišče odločalo o pritožbi zaradi zatrjevanih kršitev v referendumskem postopku, mora pritožbo podpreti določeno število volivcev. Število volivcev, ki morajo pritožbo podpreti, je v zakonu o referendumu določeno za vsako deželo posebej v razponu od 100 do 500 volivcev.

Francija

Zakonodajni referendum v Franciji se lahko izvede o predlogu zakona, ki ga predlaga vlada (fr. *projet de loi*), ali o predlogu zakona, ki ga predlaga poslanec (fr. *proposition de loi*). V obeh primerih se na referendumu lahko odloča le o predlogih zakonov, ki se nanašajo na organizacijo javne oblasti, na reforme na področjih ekonomske ali socialne politike in javnih služb, ki so pri tem udeležene, ali ki se nanašajo na odobritev ratifikacije mednarodne pogodbe, ki bi, če bi bila protiustavna, vplivala na delovanje institucij. Po prvem odstavku 11. člena francoske ustave referendum o predlogu zakona (fr. *projet de loi*) razpiše predsednik republike na predlog vlade v času trajanja parlamentarne seje ali na skupni predlog obeh domov parlamenta. Referendum o zakonu, ki ga predlaga poslanec (*proposition de loi*), razpiše predsednik republike v primeru, da zakon ni bil pravočasno obravnavan v obeh domovih parlamenta. Nedavno je bila francoska ustava dopolnjena še s t. i. manjšinskim zakonodajnim referendumom, ki omogoča razpis referenduma o predlogu zakona (*proposition de loi*) na pobudo petine članov parlamenta ob podpori desetine francoskih volivcev (tretji odstavek 11. člena Francoske ustave). Ureditev omejitev in prepovedi referendumskega odločanja se v Franciji pomembno razlikuje od večine drugih držav. V Franciji so namreč zakoni, o katerih je možno neposredno odločanje ljudstva, taksativno določeni.

60. člen francoske ustave določa, da ustavni svet skrbi za veljavnost opravi referendum, predvidenega v 11. in 89. členu in v poglavju XV. ustave ter razglašuje izide. Ustava torej vsebuje tudi pravno podlago za sodno varstvo pravice glasovanja na referendumu in ga poverja ustavnemu svetu. Ustavni svet je glede varstva pravice glasovanja na referendumu hkrati v vlogi nadzornika referenduma in referendumskega sodnika. Pravno podlago za vlogo nadzornika ustavnemu svetu daje določba 60. člena francoske ustave, pravno podlago za referendumskega sodnika pa predstavlja 50. člen organskega zakona o ustavnem svetu, skladno s katerim ustavni svet odloča o vloženih pritožbah. Ustavni svet odloči o vloženih pritožbah ob vsaki odločitvi, s katero razglasi izide referenduma. Tako je npr. z odločbo št. 2005-38 REF z dne 1. 6. 2005 razglasil izide referenduma o predlogu zakona o odobritvi ratifikacije Ustave za Evropo, hkrati pa razveljavil izide glasovanja na nekaterih voliščih. Ustavni svet ni določil novega glasovanja, ker je šlo v vseh primerih za volišča z manjšim številom volivcev (kljub razveljavitvi teh glasov je še vedno več kot dva in pol milijona volivcev več glasovalo proti predlogu zakona kot zanj).

Grčija

V Grčiji je referendum urejen v 44. členu grške ustave (gr. Σύστημα / Sýntagma). Ustava predvideva dve obliki referenduma, in sicer referendum o ključnih nacionalnih vprašanjih in referendum o pomembnih socialnih vprašanjih. Referendum o ključnih nacionalnih vprašanjih je po svojih lastnostih primerljiv našemu v preteklosti veljavnemu predhodnemu zakonodajnemu referendumu. Ustava v 44. členu glede referenduma o ključnih nacionalnih vprašanjih določa, da v primeru, da je odločitev o razpisu referenduma podprla absolutna večina poslancev, predsednik republike z odlokom razpiše zakonodajni referendum o pomembnih nacionalnih vprašanjih. Referendum o pomembnih socialnih zadevah (razen o fiskalnih, ki so izključene iz referendumskega odločanja) je po svoji pravni naravi naknadni zakonodajni referendum. Ljudstvo na tem referendumu odloča o potrditvi zakona, ki ga je izglasoval parlament. Grška ureditev pozna le nadzor postopka izvedbe zakonodajnega referenduma. V Grčiji ima na podlagi drugega odstavka 100. člena ustave vrhovno posebno sodišče pristojnost nadzora nad referendumskim glasovanjem in nad postopkom izvedbe zakonodajnega referenduma. Vrhovno posebno sodišče sicer ni stalno telo, temveč se sestane le, ko se pojavijo primeri, ki sodijo v njegovo pristojnost.

Italija

Ustava v 75. členu določa t. i. abrogativni ali razveljavitveni zakonodajni referendum. Postopek za izvedbo referenduma natančneje določa zakon. Abrogativni referendum je referendum, s katerim volivci odločajo o nadaljnji veljavi že uveljavljenega zakona, ki ga je sprejel parlament. Referendum se lahko razpiše za celotno ali delno razveljavitev zakona ali akta z zakonsko veljavo, če to zahteva 500.000 volivcev (1% volivcev) ali pet pokrajinskih svetov. Poslanci nimajo pravice zahtevati referenduma.

Pravico glasovati na referendumu imajo vsi državljani, ki imajo volilno pravico na parlamentarnih volitvah. Na referendumu je predlog sprejet in s tem zakon razveljavljen, če se glasovanja udeleži večina volilnih upravičencev, in če je dosežena večina veljavno izraženih glasov (neveljavne glasovnice se ne upoštevajo).

V prvi fazi mora najmanj deset pobudnikov referenduma, ki imajo volilno pravico, prijaviti svoj zahtevek v Uradu prizivnega sodišča. To pobudo se objavi v uradnem glasilu in začne se postopek zbiranja podpisov na posebej predpisanem obrazcu. Rok za zbiranje podpisov je tri mesece. Zahtevek s priloženimi najmanj 500.000 overjenimi podpisi je treba vložiti na Prizivno sodišče izključno v času med 1. januarjem in 30. septembrom. Pred dokončnim sprejetjem mora zahtevek še skozi dvojno presojo - presojo zakonitosti in dopustnosti. Presoja zakonitosti se nanaša na postopek zbiranja podpisov in jo opravi centralni referendumski urad pri prizivnem sodišču. Odločitev o zakonitosti mora biti sprejeta z odlokom do 15. decembra. Če je zahtevek zakonit, se ga predloži ustavnemu sodišču, ki se izreče o njegovi dopustnosti. Ta presoja se nanaša na vsebino zahtevka v povezavi s prepovedjo referenduma za določeno vrsto zakonov

kot tudi na druga merila, ki jih zakon ne predpisuje, temveč jih je določilo sodišče. Ustavno sodišče se mora načeloma izreči pred 15. februarjem tistega leta, ki sledi vložitvi zahtevka. Referendum se izvede na nedeljo med 15. aprilom in 15. junijem.

V skladu z zakonom v zadnjem letu mandatnega obdobja parlamenta in v šestih mesecih od razpisa volitev enega od domov ni mogoče vložiti zahteve za referendum. Poleg tega se parlament lahko referendumu izogne, če "sporni" zakon razveljavi pred dnem, ki je določen za glasovanje.

Litva

Litvanska ustava v 9. členu določa, da se o najbolj pomembnih vprašanjih, ki se nanašajo na državo in narod, odloča na referendumu. Seimas (parlament) razpiše referendum, če to zahteva najmanj četrtina poslancev ali najmanj 300.000 volivcev. Postopek za objavo in izvedbo referenduma je določen v Zakonu o referendumu. Ta omogoča izvedbo obveznih in posvetovalnih referendumov, vendar pa izrecno ne predvideva naknadnega zakonodajnega referenduma.

Zainteresirani volivci morajo najprej oblikovati t. i. iniciativno skupino vsaj 15 oseb. Predsedujoči skupino nato registrira pri Državni volilni komisiji ter istočasno predloži referendumski predlog. Okvirno se tudi že določi možen datum njegove izvedbe. Vloga, ki jo oblikuje skupina, mora vsebovati: besedilo referendumskega predloga, koordinatorja(je) skupine in podpise vseh članov skupine.

Potrdilo o registraciji skupine mora Državna volilna komisija izdati v 15 dneh od prejema vloge. Istočasno se sklep o registraciji pošlje tudi predsedniku parlamenta, ki o pobudi za razpis referenduma obvesti parlament. Volilna komisija mora potem v petih delovnih dneh izdati obrazce za zbiranje podpisov. Od tega dne začne teči trimesečni rok za zbiranje podpisov. Po vložitvi podpisov in končnega teksta Državni volilni komisiji ima ta 15 dni časa, da potrdi ustreznost vloge in podpisov.

Dopis volilne komisije, da je vloga za razpis referenduma skladna z zakonom, se skupaj z besedilom in priloženimi podpisi nato predloži v parlament, ki na prvi seji odloča o datumu izvedbe. Ta ne more biti prej kot dva meseca in ne kasneje kot tri mesece po sprejetju sklepa parlamenta o razpisu referenduma. Referendum je veljaven, če se ga udeleži vsaj polovica volivcev.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov: /

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov: /

Obrazložitev k a in b:

Po predlogu zakona se bo na spletnih straneh vlade, državnega zbora in državne volilne komisije, v primeru novele, objavilo prečiščeno besedilo zakona z vidno označenimi spremembami. S tem bo državljanu približana vsebina referenduma.

Dodatne prihranke, predvsem pa zmanjšanje administrativnih bremen, prinaša sprememba 16.b člena, s katero se odpravljajo t.i. »fizični obrazci« podpore zahtevi za razpis referenduma. Predlagatelj referenduma bo tako poskrbel samo za izvedbo postopka pobude, skladno z zakonom (2.500 podpisov volivcev), v nadaljevanju pa bo (če bo zbiranje podpisov za podporo zahtevi za razpis referenduma uvedeno) v državni zbor, v postopku vložitve zahteve, predložil samo potrdilo ministrstva, pristojnega za vodenje evidence volilne pravice, o skupnem številu volivcev, ki so dali podporo zahtevi. Dodatno bo razbremenjen državljan, saj mu ne bo treba izpolnjevati posebnega fizičnega obrazca podpore zahtevi.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Zakon ne bo imel posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Zakon ne bo imel posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

Zakon ne bo imel posledic za socialno področje.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

Zakon ne bo imel posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Zakon ne bo imel vpliva na druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona:

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa: /

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

/

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

Namen, cilji in vsebina predloga zakona so glede glavnih rešitev v veliki meri enaki vsebini predloga ZRLI iz leta 2015 (EVA 2015-3130-0020). Dodatno se ureja postopek pri morebitni zlorabi pravice do referendumu in ureditev referendumskega spora.

Predlog zakona iz leta 2015 je bil 9. januarja 2015 posredovan v medresorsko usklajevanje in javno razpravo, ki je trajala en mesec. Besedilo predloga zakona je bilo objavljeno na E-demokraciji. Dodatno je bil predlog posredovan tudi Uradu predsednika Republike Slovenije, Državnemu zboru, Državnemu svetu, Ustavnemu sodišču, Varuhu človekovih pravic, Državni volilni komisiji, Državni revizijski komisiji, Informacijskem pooblaščenču, Računskemu sodišču in Komisiji za preprečevanje korupcije. Predlog zakona je bil februarja 2015 tudi predstavljen na seji Ekonomsko-socialnega sveta.

Aktualni predlog zakona vsebuje v veliki meri enake glavne rešitve kot predlog zakona iz leta 2015. Dodatno se ureja postopek pri morebitni zlorabi pravice do referendumu in ureditev referendumskega spora. Narejeni so bili manjši nomotehnični popravki ter določene izboljšave dikcij členov kar zadeva večjo jasnost glede na izražena mnenja prisotnih udeležencev na matičnem odboru.

8. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles

- Rudi Medved, minister za javno upravo
- Mojca Ramšak Pešec, državna sekretarka
- Leon Behin, državni sekretar

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o referendumu in o ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo in 41/13 – UZ90,97,99) se 6. člen spremeni tako, da se glasi:

»6. člen

V informativne namene, Državna volilna komisija na podlagi podatkov ministrstva, pristojnega za evidenco volilne pravice, najkasneje devet dni pred dnem glasovanja na svoji spletni strani objavi število volilnih upravičencev v volilnih imenikih, sestavljenih skladno z zakonom, ki ureja evidenco volilne pravice.

Sprememba ustave je na referendumu potrjena, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, pod pogojem, da se glasovanja udeleži večina vseh volivcev. Število vseh volivcev se ugotavlja od števila volivcev, vpisanih v evidenco volilne pravice na dan glasovanja na referendumu. Ta podatek iz evidence volilne pravice ugotovi ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, naslednji dan po dnevu glasovanja na referendumu in ga najkasneje v 48 urah posreduje Državni volilni komisiji.«.

2. člen

V 9. členu se beseda »potrditvi« nadomesti z besedo »uveljavitvi«.

3. člen

11. člen se spremeni tako, da se glasi:

»11. člen

Državni zbor razpiše zakonodajni referendum, če to zahteva najmanj štirideset tisoč volivcev. Postopek za razpis referenduma se začne na podlagi pobude volivcev za vložitev zahteve za razpis referenduma (v nadaljnjem besedilu: pobuda), ki jo lahko vloži vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov (v nadaljnjem besedilu: predlagatelj referenduma). Predlagatelja referenduma v celotnem postopku za razpis referenduma zastopa predstavnik, to je prvopodpisani na seznamu podpisnikov pobude (v nadaljnjem besedilu: predstavnik predlagatelja referenduma). Če je predstavnik predlagatelja referenduma nedosegljiv, predlagatelja referenduma zastopa drugopodpisani na seznamu podpisnikov pobude.

Pobuda mora biti podprta s podpisi najmanj dva tisoč petsto volivcev. Vsak volivec lahko da podporo posamezni pobudi le enkrat. Podpore pobudi morajo biti zbrane na seznamu, na katerem je na vsakem listu seznama navedeno osebno ime oziroma naziv predlagatelja referenduma in zakon, na katerega se zbiranje podpisov za podporo pobudi nanaša. Podpisnike na posameznem listu seznama se oštevilči. Seznam vsebuje naslednje osebne podatke podpisnikov: osebno ime in EMŠO, lastnoročni podpis ter datum podpisovanja seznama.

Pobuda, ki vsebuje referendumsko vprašanje v skladu s 16.c členom tega zakona in podatke o predlagatelju v skladu z 12. členom tega zakona, se skupaj s priloženim seznamom podpisnikov vloži v sedmih dneh po sprejetju zakona pri pristojni službi državnega zbora. Predsednik državnega zbora nemudoma pošlje seznam ministrstvu, pristojnemu za vodenje evidence volilne pravice, ki najkasneje v dveh delovnih dneh po prejemu preveri pravilnost navedbe

osebnih podatkov na seznamu in volilno pravico podpisnikov. V številu podpisnikov ne upošteva podpisnikov, katerih osebni podatki na seznamu niso navedeni tako, da bi omogočali enolično identifikacijo, ali tistih, ki nimajo volilne pravice. O številu podpisnikov z volilno pravico obvesti predlagatelj referenduma in predsednika državnega zbora. Celoten seznam vrne državnemu zboru. Če je pobuda na seznamu podprlo več kot dva tisoč petsto podpisnikov, ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, preverjanje zaključi po ugotovitvi, da ima dva tisoč petsto podpisnikov volilno pravico in ostalih podpisnikov ne preverja.

Zahteva za razpis referenduma (v nadaljnjem besedilu: zahteva) mora biti podprta s podpisi najmanj štirideset tisoč volivcev. Zahteva se lahko vloži pod pogojem, da je bila vložena pobuda v skladu s tem zakonom. Rok za zbiranje podpisov volivcev za podporo zahtevi je petintrideset dni. Zahteva vsebuje referendumsko vprašanje v skladu s 16.c členom tega zakona in podatke o predlagatelju referenduma v skladu z 12. členom tega zakona, priloženo pa ji mora biti potrdilo o skupnem številu oddanih podpor iz enajstega odstavka 16.b člena tega zakona.

Zahteva se vloži najpozneje sedmi dan po preteku roka za zbiranje podpisov volivcev za podporo zahtevi pri pristojni službi državnega zbora.

Rok za vložitev pobude in zahteve se izteče z iztekom poslovnega časa pristojne službe državnega zbora na zadnji dan roka iz prvega stavka tretjega odstavka tega člena oziroma petega odstavka tega člena. Pobuda oziroma zahteva, naslovljena na predsednika državnega zbora, se vloži osebno.

Če je vložena pobuda iz tretjega odstavka tega člena, državni zbor zakona ne pošlje v razglasitev do poteka roka za vložitev zahteve iz petega odstavka tega člena. Če zahteva v tem roku ni vložena, pošlje državni zbor zakon v razglasitev. Enako ravna, če sta pobuda ali zahteva umaknjeni.

Če državni zbor sprejme sklep iz prvega odstavka 21. člena tega zakona, zakona ne pošlje v razglasitev, dokler ustavno sodišče ne posreduje informacije, da zahteva v skladu s tretjim odstavkom 21. člena tega zakona ni bila vložena. Če je zoper sklep državnega zbora na ustavno sodišče vložena zahteva iz tretjega odstavka 21. člena tega zakona, zakona ne pošlje v razglasitev do objave odločitve ustavnega sodišča v Uradnem listu Republike Slovenije, da je sklep državnega zbora iz prvega odstavka 21. člena tega zakona v skladu z ustavo oziroma do seznanitve, da je zahteva umaknjena.«.

4. člen

12. člen se spremeni tako, da se glasi:

»12. člen

Pobudo in zahtevo iz 11. člena tega zakona vloži predlagatelj referenduma. V pobudi in zahtevi se navede podatke o osebnem imenu oziroma nazivu ter naslovu stalnega prebivališča oziroma sedežu predlagatelja referenduma, vključno z osebnim imenom in občino ter naslovom stalnega prebivališča prvopodpisanega in drugopodpisanega na seznamu podpisnikov pobude za razpis referenduma.

Predlagatelj referenduma lahko pobudo ali zahtevo tudi umakne. Pobudo lahko umakne do vložitve zahteve, zahtevo pa do razpisa referenduma.

Z namenom zagotovitve preglednosti postopka izvedbe zakonodajnega referenduma so podatki o predlagatelju referenduma, vključno z osebnim imenom ter občino stalnega prebivališča predstavnika predlagatelja referenduma, javno dostopni do objave odločitve iz 53.b člena tega zakona, kadar referendum ni izveden, pa do objave zakona, glede katerega so se izvajali postopki za razpis referenduma, v Uradnem listu Republike Slovenije.

Predsednik državnega zbora, pristojna služba državnega zbora, ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, in predlagatelj referendumu varujejo osebne podatke volivcev s seznama iz drugega odstavka 11. člena tega zakona in osebne podatke volivcev, ki so oddali podporo zahtevi v skladu s prvim odstavkom 16.b člena tega zakona, razen podatkov o predstavniku predlagatelja referendumu, kot zaupne.

Predlagatelj referendumu lahko za namen postopkov po tem zakonu obdeluje osebne podatke volivcev s seznama iz drugega odstavka 11. člena tega zakona in osebne podatke volivcev, ki so oddali podporo zahtevi in niso nasprotovali posredovanju svojih podatkov predlagatelju referendumu.«.

5. člen

12.a člen se črta.

6. člen

13. člen se spremeni tako, da se glasi:

»13. člen

Če je državni zbor na podlagi zahteve državnega sveta zakon ob ponovnem odločanju ponovno sprejel, se rok sedmih dni za vložitev pobude iz tretjega odstavka 11. člena tega zakona šteje od dneva sprejetja zakona pri ponovnem odločanju. V tem primeru se upoštevajo tudi že zbrani podpisi, s katerimi je bila podprta pobuda pred ponovnim odločanjem o zakonu. Če je bila pobuda že vložena, je v tem primeru ni treba ponovno vložiti.«.

7. člen

14., 15. in 16. člen se črtajo.

8. člen

16.a člen se spremeni tako, da se glasi:

»16.a člen

Če je pobuda vložena v skladu z zakonom in če državni zbor ne sprejme sklepa iz drugega odstavka tega člena, iz prvega odstavka 21. člena ali iz prvega odstavka 21.a člena tega zakona, predsednik državnega zbora prvi delovni dan po preteku štirinajstdnevnega roka od prejema popolne pobude obvesti o dani pobudi ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, in določi koledarski rok za zbiranje podpisov za podporo zahtevi. Na podlagi odločitve državnega zbora lahko predsednik državnega zbora obvesti ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, o dani pobudi in določi koledarski rok za zbiranje podpisov za podporo zahtevi prej kot prvi delovni dan po preteku štirinajstdnevnega roka. Koledarski rok se objavi na spletni strani državnega zbora. O določitvi tega koledarskega roka predsednik državnega zbora istočasno obvesti tudi predlagatelja referendumu. Če bi koledarski rok, v katerem se zbirajo podpisi volivcev za podporo zahtevi, najmanj za deset dni padel v čas med 15. julijem in 31. avgustom, predsednik državnega zbora določi koledarski rok, ki začne teči 1. septembra. Rok za zbiranje podpisov predsednik državnega zbora lahko izjemoma podaljša za obdobje, ko iz objektivnih razlogov ni bilo mogoče oddati podpore zahtevi.

Če predsednik državnega zbora na podlagi prejete pobude oceni, da predlagatelj referendumu pravico do referendumu uveljavlja v nasprotju z njenim namenom, predlaga državnemu zboru,

da sprejme sklep, s katerim odloči, da predsednik državnega zbora roka za zbiranje podpisov v podporo referendumski zahtevi ne določi.

Predsednik državnega zbora predlaga sklep iz prejšnjega odstavka v sedmih dneh od prejema popolne pobude, državni zbor pa ga sprejme v sedmih dneh po njegovi vložitvi in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

9. člen

16.b člen se spremeni tako, da se glasi:

»16.b člen

Volivec da svojo podporo zahtevi tako, da podporo, na kateri so poleg zakona, na katerega se zbiranje podpisov za podporo zahtevi nanaša, in podatka o osebnem imenu oziroma nazivu predlagatelja referenduma, navedeni njegovi osebni podatki (osebno ime, datum rojstva in naslov stalnega prebivališča), lastnoročno podpiše. Volivec se lahko v podpori posebej opredeli, glede tega, da se podatki o osebnem imenu in naslovu stalnega prebivališča, ne posredujejo predlagatelju referenduma v okviru seznama podpornikov. Minister, pristojen za evidenco volilne pravice, za primere iz četrtega, petega, šestega in desetega odstavka tega člena določi obrazec za podporo zahtevi. Volivec lahko da podporo posamezni zahtevi samo enkrat.

Volivec da svojo podporo zahtevi osebno pred uradno osebo upravne enote ne glede na kraj stalnega prebivališča. Volivec uradni osebi predloži veljaven uradni identifikacijski dokument, na podlagi katerega uradna oseba preveri njegovo identiteto in volilno pravico.–Volivec da svojo podporo s podpisom vnosa podpore v evidenco volilne pravice. Volivec lahko da podporo zahtevi v času, ko teče rok za zbiranje podpisov, v poslovnem času na vseh upravnih enotah in krajevnih uradih upravnih enot.

Volivec lahko da svojo podporo zahtevi tudi preko državnega portala eUprava z naprednim elektronskim podpisom, ki temelji na kvalificiranem potrdilu za elektronski podpis. Preko portala eUprava se elektronsko podpisana podpora posreduje upravni enoti, ki vodi evidenco volilne pravice, da preveri podatke o volivcu v evidenci volilne pravice. Če ugotovi, da so izpolnjeni zakonski pogoji za veljavno oddajo podpore zahtevi, podatke o podpori vnese v evidenco volilne pravice. Če podpisnik ne izpolnjuje z zakonom določenih pogojev, upravna enota zavrne oddajo podpore zahtevi in o tem obvesti podpisnika.

Osebe, ki so med tekom roka za zbiranje podpisov v bolnišnici, socialnovarstvenem zavodu, ki opravlja institucionalno varstvo, priporu, zavodu za prestajanje kazni zapora, vzgojnem zavodu, prevzgojnem domu ali zavodu za usposabljanje, lahko svojo podporo zahtevi dajo tako, da njihov podpis na predpisanem obrazcu podpore potrdi oseba, ki jo za potrjevanje identitete volivcev določi odgovorna oseba te institucije.

Osebe, ki med tekom roka za zbiranje podpisov stalno ali začasno prebivajo v tujini, lahko svojo podporo zahtevi dajo tako, da njihov podpis na predpisanem obrazcu podpore potrdi uradna oseba diplomatsko- konzularnega predstavništva Republike Slovenije v tujini ali oseba, ki jo za potrjevanje identitete volivcev določi ministrstvo, pristojno za zunanje zadeve. Osebam, ki med tekom roka za zbiranje podpisov kot pripadniki Slovenske vojske v tujini opravljajo vojaško službo, in jim podpisa na predpisanem obrazcu podpore ni mogoče potrditi v skladu s tem odstavkom, lahko podpis potrdi pristojni poveljnik.

Osebe, ki imajo v Republiki Sloveniji prijavljeno stalno ali začasno prebivališče, vendar zaradi daljše hude bolezni ali invalidnosti ne morejo na upravno enoto in ne prebivajo v institucijah iz četrtega odstavka tega člena, lahko svojo podporo zahtevi dajo pred uradno osebo pristojnega organa, ki takšne osebe obišče na domu, najpozneje šest dni pred iztekom roka za predložitev zahteve volivcev.

Če je podpora zahtevi dana na način iz četrtega ali petega odstavka tega člena, mora predlagatelj referendumu pred predložitvijo zahteve poskrbeti za vpis podpore v evidenco volilne pravice.

Zahteva za izdajo obrazca iz četrtega in petega odstavka tega člena ter zahteva za obisk uradne osebe iz prejšnjega odstavka se lahko vloži najpozneje sedem dni pred potekom roka za predložitev zahteve volivcev.

Če je podpora zahtevi dana na način iz tretjega, četrtega, petega ali šestega odstavka tega člena, upravna enota prejet obrazec ob vnosu podpore shrani v evidenco volilne pravice.

Če podpore zahtevi v izjemnih primerih ni mogoče dati na način iz prvega odstavka tega člena, se volivcu na upravni enoti omogoči oddajo podpore na predpisanem obrazcu podpore. Upravna enota podpisan obrazec ob vnosu podpore shrani v evidenco volilne pravice.

Ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, na zahtevo predlagatelja referendumu in v skladu z dogovorom sporoča predlagatelju referendumu število danih podpor. Najpozneje četrti dan po poteku roka za zbiranje podpisov volivcev za podporo zahtevi, ministrstvo, pristojno za evidenco volilne pravice, predlagatelju referendumu izda pisno potrdilo o skupnem številu oddanih podpor ter seznam podpornikov, ki niso nasprtovali posredovanju svojih podatkov predlagatelju referendumu, z osebnim imenom in stalnim prebivališčem.

Podatek o dani podpori zahtevi se lahko iz evidence volilne pravice posreduje na zahtevo volivca, ki lahko pridobi le podatek o podpori, ki se vodi o njem, ali na zahtevo sodišča. Podatki o dani podpori se po poteku petnajstih dni od poteka roka za zbiranje podpisov za podporo zahtevi blokirajo in se nato hranijo še pet let, potem pa se uničijo. Dostop do blokiranih podatkov je dovoljen pristojnim državnim organom zaradi preiskovanja storitve kaznivega dejanja, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti ali na zahtevo sodišča.«.

10. člen

16.c člen se spremeni tako, da se glasi:

»16.c člen

Pobuda in zahteva vsebujeta referendumsko vprašanje, ki se glasi: »Ali ste za to, da se uveljavi zakon ... (navesti naslov zakona), ki ga je sprejel državni zbor na seji dne ...?«.

11. člen

20. člen se spremeni tako, da se glasi:

»20. člen

Če referendumsko vprašanje ni oblikovano v skladu s 16.c členom tega zakona, ga predsednik državnega zbora v soglasju s predlagateljem referendumu nemudoma, vendar najkasneje v treh dneh, ustrezno dopolni ali popravi. Če soglasje ni pridobljeno, predsednik državnega zbora pozove predlagatelja referendumu, naj referendumsko vprašanje nemudoma, vendar najkasneje v treh dneh, ustrezno dopolni oziroma popravi. Če referendumskega vprašanja v roku ne dopolni oziroma ne popravi, predsednik državnega zbora ugotovi, da je bila zahteva oziroma pobuda umaknjena.«.

12. člen

21. člen se spremeni tako, da se glasi:

»21. člen

Državni zbor sprejme sklep, s katerim ugotovi, da referendum ni dopustno razpisati, če se pobuda nanaša na zakon, o katerem v skladu z drugim odstavkom 90. člena Ustave Republike Slovenije referendum ni dopustno razpisati. Sklep mora vsebovati razloge, zaradi katerih referendum ni dopustno razpisati.

Državni zbor sprejme sklep iz prejšnjega odstavka v štirinajstih dneh po vložitvi popolne pobude in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Predlagatelj referenduma lahko v petnajstih dneh od objave sklepa iz prvega odstavka tega člena zahteva, da ustavno sodišče preizkusi ustavnost tega sklepa. Zahteva se vloži pri ustavnem sodišču in je pravočasna vložena le, če jo ustavno sodišče fizično prejme pred iztekom roka. Če je zahteva poslana v elektronski obliki in podpisana z naprednim elektronskim podpisom, ki temelji na kvalificiranem potrdilu za elektronski podpis, se šteje za pravočasno, če jo je pred iztekom roka prejel informacijski sistem ustavnega sodišča ali informacijski sistem za sprejem vlog, vročanje in obveščanje. Predlagatelj referenduma lahko zahtevo umakne do odločitve ustavnega sodišča. Ustavno sodišče posreduje državnemu zboru informacijo o tem, ali je bila vložena zahteva in o njenem umiku. Ustavno sodišče odloči o zahtevi v tridesetih dneh.

Če ustavno sodišče ugotovi, da je sklep državnega zbora iz prvega odstavka tega člena v nasprotju z ustavo, ga razveljavi. Predsednik državnega zbora v sedmih dneh po prejemu odločitve ustavnega sodišča, s katero to razveljavi sklep državnega zbora, določi koledarski rok za zbiranje podpisov za podporo zahtevi v skladu s 16.a členom tega zakona.«.

13. člen

Za 21. členom se doda nov 21.a člen, ki se glasi:

»21.a člen

Ne glede na določbe tega zakona državni zbor sprejme sklep, s katerim ugotovi, da referendum ni dopustno razpisati, ker gre za zakon o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč, takoj po preteku sedmih dni od sprejetja zakona. Če državni svet odloči, da glede zakona ne bo zahteval, da državni zbor pred razglasitvijo zakona o njem še enkrat odloča, sprejme sklep takoj po prejemu obvestila o takšni odločitvi. Če državni svet zahteva, da državni zbor o zakonu ponovno odloča, sprejme sklep takoj po ponovnem sprejetju zakona. Sklep mora vsebovati razloge, zaradi katerih referendum ni dopustno razpisati.

Po sprejetju sklepa iz prejšnjega odstavka se zakon pošlje v razglasitev. Sklep se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije skupaj z zakonom.

Če je bila glede zakona iz prvega odstavka tega člena vložena pobuda, se s sprejetjem sklepa šteje, da ni bila vložena. Državni zbor o tem obvesti predlagatelja referenduma.

Samo vsak volivec lahko v petnajstih dneh od uveljavitve zakona iz prvega odstavka tega člena zahteva oceno ustavnosti zakona zaradi kršitve drugega odstavka 90. člena Ustave Republike Slovenije. Ustavno sodišče o zahtevi odloči v tridesetih dneh.«.

14. člen

22. člen se spremeni tako, da se glasi:

»22. člen

Državni zbor razpiše referendum z odlokom v sedmih dneh po vložitvi popolne zahteve. Če državni zbor razpiše referendum po opravljeni ustavnosodni presoji sklepa državnega zbora iz prvega odstavka 21. člena tega zakona, zahteva in pobuda za oceno ustavnosti odloka o razpisu referenduma iz razloga nedopustnosti razpisa referenduma nista dovoljeni.«.

15. člen

23. člen se spremeni tako, da se glasi:

»23. člen

V informativne namene, Državna volilna komisija na podlagi podatkov ministrstva, pristojnega za evidenco volilne pravice, najkasneje devet dni pred dnem glasovanja na svoji spletni strani objavi število volilnih upravičencev v volilnih imenikih, sestavljenih skladno z zakonom, ki ureja evidenco volilne pravice.

Zakon je na referendumu zavržen, če proti njemu glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, pod pogojem, da proti zakonu glasuje najmanj petina vseh volivcev. Število vseh volivcev se ugotavlja od števila volivcev, vpisanih v evidenco volilne pravice na dan glasovanja na referendumu. Ta podatek iz evidence volilne pravice ugotovi ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice naslednji dan po dnevu glasovanja na referendumu in ga najkasneje v 48 urah posreduje državni volilni komisiji.«.

16. člen

V 24.a členu se besedilo »je bil potrjen« nadomesti z besedilom »ni bil zavržen«.

17. člen

V 25.g členu se za prvim odstavkom doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Če referendum o mednarodnih povezavah ni bil izveden, se referendum glede zakona o ratifikaciji take mednarodne pogodbe izvede v skladu z določbami tega zakona o zakonodajnem referendumu.«.

18. člen

V 29. členu se doda nov prvi stavek, ki se glasi:

»Pri ugotavljanju izida posvetovalnega referenduma se upoštevajo glasovi volivcev, ki so veljavno glasovali.«.

19. člen

V 34. členu se v prvem odstavku doda nov tretji stavek, ki se glasi:

“ Če je akt, o katerem se odloča na referendum, zakon o spremembah in dopolnitvah zakona, se na spletnih straneh državnega zbora, vlade in državne volilne komisije, objavi tudi prečiščeno besedilo zakona z vidno označenimi spremembami in dopolnitvami, ki ga pripravi pristojna služba državnega zbora.”

20. člen

V drugem odstavku 35. člena se črta beseda »vsako«.

21. člen

V 39. členu se tretja alineja spremeni tako, da se glasi:

»- predpiše obrazce za izvrševanje tega zakona, če ta zakon ne določa drugače,«.

22. člen

45. člen se spremeni tako, da se glasi:

»45. člen

Na volišču se razobesi akt o razpisu referendumu.«.

23. člen

V prvem odstavku 49. člena se na koncu pika nadomesti z vejico in dodata novi deveta in deseta alineja, ki se glasita:

»- delež volivcev od vseh volivcev, ki so na dan glasovanja vpisani v evidenco volilne pravice in so se udeležili glasovanja na referendumu, kadar se ugotavlja izid referendumu o spremembi ustave,

- delež volivcev, ki so glasovali proti uveljavitvi zakona, od vseh volivcev, ki so na dan glasovanja na referendumu vpisani v evidenco volilne pravice, kadar se ugotavlja izid zakonodajnega referendumu.«.

24. člen

50. člen se spremeni tako, da se glasi:

“ 50. člen

Državna volilna komisija akt o izidu glasovanja na referendumu objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Šteje se, da je z objavo akt o izidu glasovanja na referendumu vročen vložnikom ugovora iz 51. člena tega zakona.

Državna volilna komisija v aktu o izidu glasovanja na referendumu navede tudi osebno ime ali naziv vložnika, ki je vložil ugovor v skladu z 51. členom tega zakona, in opredelitev do nepravilnosti, vključno z načinom njihove odprave.

Državna volilna komisija se v aktu o izidu glasovanja na referendumu opredeli tudi do nepravilnosti, ki jih je ugotovila po uradni dolžnosti.«.

25. člen

51. člen se spremeni tako, da se glasi:

»51. člen

Vsak volivec in predlagatelj zahteve za razpis referendumu lahko v desetih dneh po izvedbi referendumu vložita ugovor na Državno volilno komisijo.

Ugovor iz prejšnjega odstavka se lahko vloži zaradi nepravilnosti pri izvajanju opravil volilnih organov na referendumu. Zatrjevana nepravilnosti v ugovoru morajo biti natančno in konkretno opisane. Če je ugovor nepopoln, Državna volilna komisija vlagatelja ugovora ne pozove na dopolnitev.

Če Državna volilna komisija na podlagi ugovora ali po uradni dolžnosti ugotovi obstoj nepravilnosti iz prejšnjega odstavka, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, jih odpravi oziroma njihovo odpravo zahteva od volilnih organov. Volilni organi morajo nepravilnosti odpraviti nemudoma oziroma najpozneje v treh dneh od zahteve. Če je volilni organ napačno ugotovil izid glasovanja, lahko Državna volilna komisija sama ugotovi izid glasovanja. Državna volilna komisija se do zatrjevanih nepravilnosti iz ugovorov in do nepravilnosti, ugotovljenih po uradni dolžnosti, opredeli kot je določeno v drugem in tretjem odstavku 50. člena tega zakona.

Če nepravilnosti iz drugega odstavka tega člena ni mogoče odpraviti, so pa vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, Državna volilna komisija s sklepom razveljavi glasovanje na voliščih, na katerih je prišlo do nepravilnosti, in odredi ponovno glasovanje. Ponovno glasovanje se izvede najpozneje v petnajstih dneh od pravnomočnosti sklepa o razveljavitvi glasovanja. Sklep o razveljavitvi glasovanja se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Pri odločanju na podlagi prejšnjega odstavka Državna volilna komisija upošteva predvsem naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko v glasovih za in proti.

Zoper sklep Državne volilne komisije o razveljavitvi glasovanja je mogoče uveljavljati sodno varstvo v skladu z določbami tega poglavja.«.

26. člen

52. člen se spremeni tako, da se glasi:

»52. člen

Vlagatelj ugovora iz 51. člena tega zakona lahko v desetih dneh po objavi akta o izidu glasovanja na referendumu v Uradnem listu Republike Slovenije vloži tožbo na Vrhovno sodišče Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vrhovno sodišče). Tožbo se lahko vloži zaradi nepravilnosti iz drugega odstavka 51. člena, ki jih Državna volilna komisija ni ugotovila ali niso bile odpravljene, in zahteva delno ali celotno razveljavitev glasovanja na referendumu ali ugotovitev drugečnega izida glasovanja.

Ne glede na prejšnji odstavek lahko v desetih dneh po objavi akta o izidu glasovanja na referendumu v Uradnem listu Republike Slovenije tožbo zaradi domnevnih nepravilnosti iz drugega odstavka 51. člena tega zakona na vrhovno sodišče vloži vsak volivec ali predlagatelj zahteve za razpis referendumu, ki v tožbi izkaže, da je za nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 51. člena tega zakona, izvedel šele po izteku roka za vložitev ugovora in da zanje pred iztekom roka za vložitev ugovora ni mogel vedeti.

Vsak volivec in predlagatelj zahteve za razpis referendumov lahko v desetih dneh po objavi sklepa Državne volilne komisije o razveljavitvi glasovanja iz četrtega odstavka 51. člena tega zakona v Uradnem listu Republike Slovenije vložita tožbo na vrhovno sodišče.

Vsak volivec in predlagatelj zahteve za razpis referendumov lahko v desetih dneh po objavi akta o izidu glasovanja na referendumu v Uradnem listu Republike Slovenije vložita tožbo na vrhovno sodišče zaradi nepravilnosti, ki so nastale pri delu Državne volilne komisije, v referendumski kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem in zaradi drugih nepravilnosti, ki niso nepravilnosti iz drugega odstavka 51. člena tega zakona.«.

27. člen

Za 52. členom se dodajo novi 52.a, 52.b in 52.c člen, ki se glasijo:

»52.a člen

V postopku pred vrhovnim sodiščem lahko stranka opravlja procesna dejanja samo po pooblaščenju, ki je odvetnik, Republika Slovenija oziroma državni organ pa samo po višjem državnem odvetniku. Če tožba in druge vloge niso vložene po pooblaščenju, ki je oseba iz prejšnjega stavka, vrhovno sodišče v primeru tožbe ravna v skladu s 53. členom tega zakona, ostalih vlog pa ne upošteva.

Če vloži tožbo volivec, jo vrhovno sodišče vroči tudi predlagatelju zahteve za razpis referendumov, ki lahko v desetih dneh od vročitve tožbe vrhovnemu sodišču pošlje izjavo glede sodelovanja v postopku. Če predlagatelj zahteve za razpis referendumov izjavi, da želi sodelovati v postopku, se v roku iz prejšnjega stavka tudi opredeli do tožbenih navedb. V tem primeru ima v postopku položaj stranke.

Vsa dejstva in dokaze mora tožnik navesti oziroma predlagati v tožbi oziroma toženec v odgovoru na tožbo, predlagatelj zahteve za razpis referendumov pa v opredelitvi iz prejšnjega odstavka.

Rok za odgovor na tožbo je deset dni. Vsaka stranka lahko vloži največ eno pripravljeno vlogo. Tožnik lahko v desetih dneh od vročitve odgovora na tožbo vloži pripravljeno vlogo, v kateri odgovori na navedbe v odgovoru na tožbo, toženec in predlagatelj zahteve za razpis referendumov pa lahko v desetih dneh od vročitve pripravljene vloge tožnika vloži pripravljeno vlogo, v kateri odgovori na navedbe tožnika iz njegove pripravljene vloge.

52.b člen

Tožba se vloži v elektronski obliki pri vrhovnem sodišču, vrhovno sodišče pa jo strankam v postopku vroči v fizični obliki.

Če tožba ni vložena v elektronski obliki, vrhovno sodišče ravna v skladu s 53. členom tega zakona, če ostale vloge niso vložene v elektronski obliki, pa jih vrhovno sodišče ne upošteva.

Vloge strank se vlagajo in sodna pisanja vročajo v elektronski obliki v skladu z zakonom, ki ureja pravdni postopek, če ta zakon ne določa drugače.

Vloge se vročajo neposredno med pooblaščenci strank v postopku, če ta zakon ne določa drugače.

Vročitev vlog strank in sodnih pisanj velja za opravljeno z dnem, ko naslovnik prevzame elektronsko pisanje. Če vloge oziroma pisanja ne prevzame v treh dneh, velja vročitev za opravljeno s potekom tega roka.

Vrhovno sodišče takoj obvesti državni zbor o vloženi tožbi in mu pošlje vse svoje odločbe v zadevi, s katerimi se postopek konča.

52.c člen

Vrhovno sodišče odloča v senatu treh sodnikov.

Odločanje vrhovnega sodišča v skladu s tem poglavjem je nujna zadeva.

O tožbi odloči vrhovno sodišče po izvedeni glavni obravnavi v treh mesecih od njenega prejema. Če vrhovno sodišče ugotovi, da je tožba očitno neutemeljena, jo lahko zavrne brez opravljene glavne obravnave.

Če ni v tem poglavju drugače določeno, vrhovno sodišče odloča ob smiselni uporabi zakona, ki ureja upravni spor.«.

28. člen

53. člen se spremeni tako, da se glasi:

»53. člen

Vrhovno sodišče tožbo s sklepom zavrže, če:

- je vložena prepozno,
- je nepopolna, in sicer ne da bi tožnika pozvalo na njeno dopolnitev,
- je ne vloži upravičena oseba ali je vložena po pooblaščencu, ki ni oseba iz prvega odstavka 52.a člena tega zakona,
- ni vložena v elektronski obliki v skladu z drugim odstavkom 52.b člena tega zakona,
- tožnik ob vložitvi tožbe ne izkaže, da je v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 51. člena tega zakona, neuspešno uveljavljal že v ugovoru pred Državno volilno komisijo, razen v primeru iz drugega odstavka 52. člena tega zakona.«.

29. člen

53.a člen se spremeni tako, da se glasi:

»53.a člen

Vrhovno sodišče tožbo zavrne, če ne ugotovi nepravilnosti v referendumskem postopku, če ugotovi nepravilnosti, ki niso ali niso mogle vplivati na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, ali nepravilnosti, ki po svoji kakovosti niso v temeljih prizadele poštenosti referendumskega postopka.«.

30. člen

53.b člen se spremeni tako, da se glasi:

»53.b člen

Če vrhovno sodišče ugotovi nepravilnosti v referendumskem postopku, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, ali so po svoji kakovosti v temeljih prizadele poštenost referendumskega postopka, tožbi ugoti, odpravi akt o izidu glasovanja na referendumu, v celoti ali deloma razveljavi glasovanje na referendumu, odredi ponovno glasovanje in določi datum novega glasovanja, upoštevajoč s tem zakonom določene roke za izvedbo glasovanja o referendumu.

Če vrhovno sodišče ugotovi nepravilnosti v referendumskem postopku, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu in jih je mogoče odpraviti s sprejetjem novega akta o izidu glasovanja na referendumu, vrhovno sodišče tožbi ugoti, akt o izidu glasovanja na referendumu odpravi in Državni volilni komisiji naloži sprejetje novega akta o izidu glasovanja na referendumu skladno z odločbo vrhovnega sodišča.

Pri odločanju na podlagi prvega odstavka tega člena vrhovno sodišče upošteva vse, kar vpliva ali bi lahko vplivalo na izid glasovanja, predvsem pa naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko v glasovih za in proti.

Če vrhovno sodišče ugotovi, da je Državna volilna komisija skladno s četrtem odstavkom 51. člena tega zakona neutemeljeno razveljavila glasovanje na posameznem volišču, sklep iz četrtega odstavka 51. člena tega zakona razveljavi.«.

31. člen

Za 53.b členom se dodata nova 53.c in 53.č člen, ki se glasita:

»53.c člen

Zoper odločitve vrhovnega sodišča v skladu s tem poglavjem ni pritožbe in izrednega pravnega sredstva.

53.č člen

Predsednik državnega zbora po preteku petnajstih dni od objave akta o izidu glasovanja na referendumu v Uradnem listu Republike Slovenije razglasi odločitev, ki je bila sprejeta na referendumu, in jo objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Če vrhovno sodišče pred potekom roka iz prejšnjega odstavka državni zbor obvesti, da je bila zoper akt o izidu glasovanja na referendumu vložena tožba, predsednik državnega zbora razglasi odločitev iz prejšnjega odstavka v treh dneh od prejema sklepa, iz katerega je razvidno, da je bila tožba zavržena, oziroma v treh dneh od prejema sodbe, iz katere izhaja, da je vrhovno sodišče tožbo zavrnilo.«.

32. člen

59. člen se spremeni tako, da se glasi:

»59. člen

Pobudo za zbiranje podpisov volivcev iz 57. in 58. člena tega zakona lahko vloži vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov (v nadaljnjem besedilu: predlagatelj pobude) ob smiselni uporabi prvega in šestega odstavka 11. člena in 12. člena tega zakona. V pobudi se navede podatek o predstavniku predlagatelja pobude, ki vsebuje osebno ime in občino ter

naslov stalnega prebivališča. Z namenom preglednosti postopka so podatki o predstavniku predlagatelja pobude javno dostopni do konca zakonodajnega postopka.

Predlagatelj pobude k pobudi priloži tudi predlog za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predlog zakona. Če predlog za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predlog zakona ne vsebujeta vseh, s poslovníkom državnega zbora predpisanih sestavin, predsednik državnega zbora predlagatelja pobude pozove, da predlog za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predlog zakona v roku tridesetih dni ustrezno dopolni oziroma popravi. Če predlagatelj pobude v tem roku predloga za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predloga zakona ustrezno ne dopolni oziroma popravi, predsednik državnega zbora ugotovi, da pobuda ni bila vložena.

Rok za zbiranje podpisov volivcev za podporo pobudi je šestdeset dni.

Predsednik državnega zbora in pristojna služba državnega zbora po prejemu pobude iz prvega odstavka tega člena smiselno uporabljata 16.a člen tega zakona, pri čemer predsednik državnega zbora obvesti o dani pobudi ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, in razpiše rok za zbiranje podpisov volivcev za podporo predlogu najpozneje v sedmih dneh od vložitve popolne pobude.

Volivec da svojo podporo pobudi na način, ki je določen v 16.b členu tega zakona.

Predlog za začetek postopka za spremembo ustave oziroma predlog zakona vloži predlagatelj pobude najpozneje v tridesetih dneh po preteku roka za zbiranje podpisov volivcev.«.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

33. člen

Če se podpisi za podporo pobudi ali zahtevi začno zbirati pred vzpostavitvijo elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila o skupnem številu oddanih podpor, se njihovo zbiranje nadaljuje in konča v skladu z določbami Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo in 47/13-UZ 90,97,99).

Ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, najkasneje v roku dvanajstih mesecev od uveljavitve tega zakona, vzpostavi elektronski način oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila o skupnem številu danih podpor zahtevi.

Minister, pristojen za evidenco volilne pravice, v Uradnem listu Republike Slovenije objavi informacijo o vzpostavitvi elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila o skupnem številu danih podpor zahtevi.

Predpis iz enajstega odstavka spremenjenega 16.b člena zakona se uveljavi z dnem vzpostavitve elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila o skupnem številu danih podpor zahtevi.

34. člen

Določbe spremenjenega 16.b člena zakona se začnejo uporabljati z dnem vzpostavitve elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila o skupnem številu danih podpor. Do takrat se uporabljata 16.b člen Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo in 47/13-UZ 90,97,99) in

Odredba o določitvi obrazca podpore volivca (Uradni list RS, št. 43/94, 93/01, 74/06 in 75/06-popr.).

Minister, pristojen za evidenco volilne pravice, predpiše obrazec iz 16.b člena zakona v roku 30 dni od uveljavitve tega zakona, uporabljati pa se začne z dnem vzpostavitve elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi.

35. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Določbo 6. člena je treba spremeniti in natančneje določiti, od katerega števila volivcev se ugotavlja rezultat glasovanja na referendumu. Medtem ko prvi odstavek predvideva objavo, v informativne namene, podatka o številu volilnih upravičencev kot izhaja iz volilnih imenikov 15 dni pred dnevom glasovanja, drugi odstavek določa podatek o številu volilnih upravičencev, ki ga državna volilna komisija upošteva pri ugotavljanju izida referenduma.

V skladu s prvim odstavkom državna volilna komisija na podlagi informacij ministrstva, pristojnega za evidenco volilne pravice, objavi podatke o številu volilnih upravičencev (na stanje 15 dni pred glasovanjem), vpisanih v volilne imenike in sicer najkasneje deveti dan pred dnevom glasovanja. Podatek je informativnega značaja in predlagatelju (ter volilnim upravičencem) daje podlago za približen izračun kvoruma, potrebnega za zavrnitev ustave.

Določba drugega odstavka se nanaša na ugotavljanje izida glasovanja v skladu z 49. členom zakona, in sicer se ta ugotavlja od števila volivcev, vpisanih v evidenco volilne pravice na dan glasovanja na referendumu. Ta podatek iz evidence volilne pravice državna volilna komisija pridobi od ministrstva, pristojnega za vodenje evidence volilne pravice. Gre dejansko za presek stanja, saj bo podatek o stanju evidence ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, sporočilo praviloma naslednji dan (najkasneje v 48 urah) na Državno volilno komisijo. Šteje se vpis in ne dejansko stanje - evidenca na »glasovalni dan«. To pomeni, da morebitni umrli na dan glasovanja ali dan pred glasovanjem ne bodo »izbrisani« (če se iz evidence ne bodo izbrisali) in ne bodo dodani morebitni novi volilni upravičenci. Velja torej avtomatizem stanja evidence (ne imenikov) na dan glasovanja. Sprememba ustave je na referendumu potrjena, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, pod pogojem, da se glasovanja udeleži večina vseh volivcev.

K 2. členu

Sprememba 9. člena zakona sledi dikciji, ki jo uporablja ustava (»državni zbor razpiše referendum o uveljavitvi zakona, ki ga je sprejel, če to zahteva najmanj štirideset tisoč volivcev.«). Tako se beseda »potrditev« nadomesti z besedo »uveljavitev«.

K 3. členu

Ker ustava dopušča samo še možnost zakonodajnega referenduma na zahtevo 40.000 volivcev, je treba temu prilagoditi tudi 11. člen zakona. Predlagatelja referenduma v celotnem postopku od vložitve pobude dalje do morebitne zahteve za presojo ustavnosti pred ustavnim sodiščem zastopa predstavnik, to je prvopodpisani na seznamu pobudnikov za razpis referenduma. V primeru nedosegljivosti predstavnika (smrt, nezmožnost, zdravstveni razlogi in podobno) je predvideno, da predlagatelja referenduma zastopa drugopodpisani na seznamu podpisnikov pobude za razpis referenduma.

11. člen v drugem, tretjem, četrtem, petem in šestem odstavku določa, v kolikšnem času in pod kakšnimi pogoji se vložita najprej pobuda (2.500 podpisov – na seznamu) za razpis referenduma in kasneje, če je pobuda uspešna, še zahteva za razpis referenduma (40.000 podpisov – potrdilo MNZ). Roki oddajanja v državni zbor se ne spreminjajo, spreminja pa se način oddaje v primeru zahteve za referendum, ko se po novem (zaradi elektronske podpore oddaji podpor) vlaga le potrdilo o skupnem številu oddanih podpor zahtevi.

V zvezi s postopkom dajanja podpore pobudi predlog zakona po novem določa, da je na vsakem listu seznama navedeno osebno ime oziroma naziv predlagatelja referenduma in zakon, na katerega se zbiranje podpisov za podporo pobudi nanaša. Spreminja se nabor podatkov, saj je zaradi navajanja datuma rojstva in naslova v praksi prihajalo do mnogih

nedoslednosti (navedba zgolj leta rojstva, nepopoln zapis naslova, navedba naslova začasnega prebivališča ipd.). Z namenom, da bo pristojni organ lahko nedvoumno preveril podatke s seznama in da se bo posledično dana podpora lahko upoštevala kot popolna in veljavna, bo seznam vseboval zgolj podatke o podpisnikovem osebnem imenu, EMŠO (iz katerega izhaja tudi datum rojstva), lastnoročni podpis ter datum podpisovanja seznama. Navedba EMŠO v obliki številke je tista podlaga, ki omogoča hitro preverjanje sicer običajno nečitljivih lastnoročnih pisav imena in priimka ter naslova, poleg tega pa lahko onemogoči, da bi tretja oseba navedla identiteto volivca, ki ga pozna, ob predpostavki, da podpisa ni mogoče preverjati (primer: podatki o posameznikih, vključno z naslovi in datumi rojstva so pogosto dosegljivi na spletu, EMŠO pa je bolj varovan podatek, s katerim praviloma razpolaga le vsak posameznik sam zase). EMŠO prav tako zagotavlja enolično identifikacijo, zato dodatno navajanje naslova, na podlagi katerega se lahko ugotovi identiteta dveh volivcev s sicer enakim osebnim imenom in datumom rojstva, ni potrebno. Določba, ki se nanaša na preverjanje seznama podpisnikov, omogoča upoštevanje tudi podpisnikov z manjšimi pomotami. Pri tem imamo primeroma v mislih pomoto v osebnem imenu; npr. Jani namesto Janez. Nikakor pa ne štejemo pod manjše pomote v navajanju osebnega podatka kakršnekoli napake pri navedi EMŠO. EMŠO je namreč enolični identifikator in ta bo moral biti na seznamu vedno natančno oziroma pravilno naveden, v nasprotnem primeru se podpisnik v število podpisnikov ne bo štel oziroma bo izločen.

V zvezi s postopkom preverjanja podatkov o podpisnikih se v skladu z obstoječo prakso izrecno določa organ, ki je pristojen za preverjanje podatkov s seznama, tj. ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice. Izrecno se določa tudi rok, v katerem se preveri seznam pobudnikov, in način komunikacije med državnim zborom in ministrstvom, pristojnim za vodenje evidence volilne. V skladu z načelom ekonomičnosti postopka bo ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, preverjanje podpisov zaključilo po ugotovitvi, da ima dva tisoč petsto podpisnikov volilno pravico (prag, ki ga določa zakon), tudi če bo pobudo na seznamu podprlo več kot dva tisoč petsto podpisnikov.

Pobuda in zahteva se vložita neposredno pri pristojni službi državnega zbora. Rok za vložitev se izteče z iztekom poslovnega časa pristojne službe državnega zbora na zadnji dan roka za vložitev pobude oziroma zahteve. Zadnja odstavka tega člena urejata primere, v katerih se zakon ne pošlje v razglasitev. Če državni zbor sprejme sklep iz prvega odstavka 21. člena tega zakona, zakona ne pošlje v razglasitev, dokler ustavno sodišče ne seznani državnega zbora o tem, da zahteva v skladu s tretjim odstavkom 21. člena ni bila vložena (zahteva za presojo ustavnosti sklepa ni pravočasno vložena, če jo ustavno sodišče ne prejme pred iztekom roka). Če je zoper sklep državnega zbora vložena zahteva na ustavno sodišče, zakona ne pošlje v razglasitev do objave odločitve ustavnega sodišča v Uradnem listu Republike Slovenije, da je sklep državnega zbora iz prvega odstavka 21. člena tega zakona v skladu z ustavo oziroma do seznaitve, da je zahteva umaknjena.

K 4. členu

Določba dosedanjega 12. člena zakona je postala neustrezna, saj v skladu z ustavno spremembo zakonodajni referendum lahko zahteva le še 40.000 volivcev. To je zdaj določeno v prvem odstavku spremenjenega 11. člena zakona.

Pobudo in zahtevo za razpis referenduma vloži v imenu predlagatelja referenduma njegov predstavnik, kot je določen v prvem odstavku 11. člena. V pobudi in zahtevi se navede podatke o osebnem imenu oziroma nazivu ter naslovu stalnega prebivališča oziroma sedežu predlagatelja referenduma, vključno z osebnim imenom in občino ter naslovom stalnega prebivališča prvopodpisanega in drugopodpisanega na seznamu podpisnikov pobude za razpis referenduma.

Predstavnik predlagatelja referenduma tekom postopka opravlja vsa potrebna dejanja in opravila v postopku zakonodajnega referenduma (npr. v fazi zbiranja podpisov za pobudo in zahtevo za razpis referenduma, postopkom pred ustavnim sodišče in podobno). Predlagatelj referenduma (oziroma v njegovem imenu predstavnik predlagatelja) lahko pobudo ali zahtevo

tudi umakne. Pobudo lahko umakne kadarkoli do vložitve zahteve, zahtevo pa lahko umakne do sprejetja odločitve državnega zbora o razpisu referendumu.

Z namenom zagotovitve preglednosti postopka izvedbe zakonodajnega referendumu so javno dostopni podatki o predlagatelju referendumu, vključno z osebnim imenom ter občino stalnega prebivališča (ne pa tudi podatek o naslovu stalnega prebivališča) predstavnika predlagatelja referendumu. Podatki so javno dostopni do zaključka postopka zakonodajnega referendumu z objavo odločitve, ki je bila sprejeta na referendumu, v Uradnem listu Republike Slovenije (53.b člen zakona) oz. v primerih, kadar referendum ni izveden, do objave zakona, glede katerega so se izvajali postopki za razpis referendumu, v Uradnem listu Republike Slovenije.

Četrty odstavek se dopolni na način, da se navede, da je osebne podatke s seznama podpisnikov pobude in osebne podatke volivcev z obrazcev podpor kot zaupne dolžan varovati tudi predlagatelj referendumu. Predlagatelj referendumu je namreč prvi, ki v času zbiranja podpisov za podporo pobudi razpolaga z osebnimi podatki podpisnikov in kasneje tudi v fazi zbiranja štirideset tisoč podpisov za podporo zahtevi ter jih po poteku roka za zbiranje podpisov posreduje v državni zbor. Predlagatelj referendumu že veljavna zakonodaja o varstvu osebnih podatkov zavezuje k skrbnem ravnanju s temi podatki. Na seznamih in obrazcih se zbirajo podatki, na podlagi katerih je mogoče indentificirati posameznika. Predvsem EMŠO številka in datum rojstva so težje dosegljivi in bolj varovani podatki, s katerim praviloma razpolaga le vsak posameznik zase, zato je še toliko bolj pomembno, da se prepreči kakršnokoli zlorabo teh podatkov, npr. shranjevanje in kopiranje seznamov podpisnikov oz. obrazcev za uporabo v primeru drugih, kasnejših referendumskih pobud. Glede na navedeno peti odstavek določa, da predlagatelj referendumu lahko obdeluje osebne podatke volivcev s seznama podpisnikov pobude za referendum in s seznama tistih podpornikov zahteve za referendum, ki posredovanju svojih osebnih podatkov niso nasprotovali ter osebne podatkov volivcev z obrazcev podpore le za namen postopkov po tem zakonu.

K 5. členu

12.a člen se črta, ker je postopek z zahtevo predpisan v spremenjenem 11. členu zakona.

K 6. členu

V prvi odstavek 13. člena zakona se glede na spremembe zakona vnašajo redakcijski popravki, drugi odstavek pa se črta, saj je njegova vsebina urejena v spremenjenem 11. členu zakona.

K 7. členu

Črtanje 14., 15. in 16. člena zakona se deloma predlaga zaradi spremembe ustave, v skladu s katero lahko zakonodajni referendum zahteva samo še 40.000 volivcev, deloma pa je vsebina (drugače) urejena v spremenjenem 11. členu zakona.

K 8. členu

Člen vsebuje nekatere redakcijske popravke in črta drugi odstavek 16.a člena, ki je med drugim določal, da pristojna služba državnega zbora najpozneje dan pred dnem, ko začne teči rok za zbiranje podpisov volivcev za podporo zahtevi za razpis referendumu, v medijih objavi oznako zahteve za razpis referendumu in koledarski rok, v katerem se zbirajo podpisi volivcev za podporo zahtevi. Pri naknadnem zakonodajnem referendumu bo v skladu z novo ureditvijo treba navesti samo naslov zakona, ne pa drugih oznak, ki bi lahko zavajajoče opredeljevale predmet referendumu. Koledarski rok se bo objavil na spletni strani državnega zbora.

V povezavi s spremenjenim 21. in 21.a členom zakona je treba spremeniti rok, v katerem predsednik državnega zbora določi koledarski rok za zbiranje podpisov za podporo zahtevi. Če je pobuda vložena v skladu z zakonom in če državni zbor ne sprejme sklepa iz prvega odstavka

21. člena ali iz prvega odstavka 21.a člena tega zakona oziroma če ne sprejme sklepa iz novega drugega odstavka 16.a člena (primer zlorabe pravice), predsednik državnega zbora prvi delovni dan po preteku štirinajstdnevnega roka od prejema popolne pobude obvesti o dani pobudi ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, in določi koledarski rok za zbiranje podpisov za podporo zahtevi. Hkrati pa je dana tudi možnost, da se na podlagi odločitve državnega zbora rok za zbiranje podpisov razpiše pred pretekom teh (praviloma) 15 dni. To se lahko zgodi v primeru, ko je očitno, da ne gre za zakon o katerem, v skladu z drugim odstavkom 90. člena ustave ni dopustno razpisati referendum, in državni zbor ne izvede postopka po 21. členu zakona ter pred potekom štirinajstdnevnega roka sprejme odločitev, da se rok lahko razpiše. Na ta način državni zbor pospeši referendumski postopek in predsednik državnega zbora lahko takoj po odločitvi državnega zbora razpiše rok za zbiranje podpisov podpore. Pred potekom štirinajstdnevnega roka bo rok za zbiranje podpisov lahko razpisan tudi v primeru, ko bo državni zbor odločal o predlogu, da se sprejme sklep o nedopustnosti referendum, in v takem postopku predlaganega sklepa ne bo sprejel. Če državni zbor ne sprejme nobene odločitve v roku 14 dni, se smatra, da je referendum dopustno razpisati in petnajsti dan od vlozene popolne pobude predsednik državnega zbora določi rok za zbiranje podpisov za podporo zahtevi. Po določitvi roka za zbiranje 40.000 podpisov za podporo zahtevi sklepa o tem, da referendum ni dopustno razpisati, ni več mogoče sprejeti.

Glede določanja roka za zbiranje podpisov za podporo zahtevi za obdobje, v katerem ne bi bilo primerno zbirati podpisov, predlog člena določa, da kadar koledarski rok, v katerem se zbirajo podpisi volivcev za podporo zahtevi, najmanj za deset dni pade v čas med 15. julijem in 31. avgustom, predsednik državnega zbora določi koledarski rok, ki začne teči 1. septembra. To pomeni, da se rok za zbiranje podpisov prestavi na 1. september zgolj v primeru, če najmanj deset dni od 35 dnevnega roka pade v obdobje med 15. julijem in 31. avgustom. Po veljavni ureditvi se rok za zbiranje podpisov prestavi na 1. september že, če zgolj en dan pade v obdobje med 15. julijem in 31. avgustom. Predlog zakona obdobja med 25. decembrom in 2. januarjem ne določa več kot izjemo, v katerem bi bilo zbiranje podpisov zaradi božično-novoletnih praznikov oteženo, saj po mnenju predlagatelja štirje praznični dnevi niso utemeljen razlog za posebno določanje koledarskega roka. Če bi rok zbiranja podpisov padel v čas med 25. decembrom in 2. januarjem, bi imeli volivci, ki bi bili ves ta čas odsotni in ne bi mogli oddati svoje podpore, še vedno na voljo 26 dni za oddajo svoje podpore. Dodana je tudi določba, ki daje predsedniku državnega zbora pooblastilo za podaljšanje roka za zbiranje podpisov za podporo zahtevi in sicer za obdobje, ko iz objektivnih razlogov oddaja podpore oziroma zbiranje podpore ni bilo mogoče (primeroma izpad informacijskega sistema).

Ustavno sodišče v odločbi št. U-I-85/16-15, Up-398/16-9, odstavek št. 14, navaja, da ZRLI nima določb o prepovedi zlorabe pravic v zvezi z referendumom, vendar splošna prepoved zlorabe pravic izhaja iz ustavnih načel, ki Republiko Slovenijo opredeljujejo kot pravno državo (2. člen Ustave). Splošno sprejeto pravno načelo je, da je pravice treba izvrševati v njihovih mejah in v skladu z njihovim namenom. Ustavno sodišče v nadaljevanju navaja, da v slovenskem pravu ustreza splošna prepoved zlorabe pravic, ki sloni na objektivnih merilih, v skladu s katerimi ima vsaka pravica svoj cilj in socialno funkcijo. Kdor od namena pravice odstopa, jo zlorablja in je za svoje ravnanje odgovoren. V konkretnem primeru je predsednik Državnega zbora 5. 5. 2016 z dopisom obvestil predlagatelje naknadnega zakonodajnega referendum o šestih zakonih, Sindikat migrantskih delavcev Slovenije, da zaradi izpolnjenih objektivnih in subjektivnih kriterijev zlorabe pravice do referendum roka za pričetek zbiranja podpisov v podporo referendumski zahtevi ne bo določil. Tej odločitvi je Ustavno sodišče v navedeni odločbi pritrdilo.

Drugi in tretji odstavek na novo določata postopek, po katerem postopa državni zbor in njegov predsednik v primeru zlorabe pravice do referendum. S predlagano ureditvijo postopka se uredi zakonska podlaga za ravnanje državnega zbora in predsednika državnega zbora v primeru ocene, da gre za zlorabo pravice do referendum in se s tem zagotovi dodatne zakonske varovalke, ki dodatno omejijo možnosti zlorab ali nepravilnosti. Na ta način sprejeta odločitev o nedoločitvi roka za zbiranje podpisov v primeru zlorabe pravice do referendum bo imela večjo težo in legitimnost. Predlagatelj zakonodajnega referendum ima možnost, da kakršnekoli nepravilnosti, ki jih napravijo državni organi v predhodnem referendumskem

postopku in ki pomenijo kršitev ustavne pravice do odločanja na referendumu ali pravice zahtevati razpis referendumu, uveljavlja s pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti zakona, o katerem naj bi se odločalo na referendumu (glej odločitev Ustavnega sodišča št. U-I-54/09 z dne 14.4.2011).

K 9. členu

Zbiranje podpisov za podporo zahtevi, opredeljeno v spremenjenem 16.b členu zakona, se v primerjavi z veljavno ureditvijo delno spreminja, saj se za zbiranje podpisov odpravlja fizične obrazce za oddajo podpore, in sicer na način, ki omogoča evidentiranje podpore, pod katero se volivec lastnoročno podpiše preko digitalne tablice oziroma se vnese in skenira podporo, ki je dana na alternativni način (v bolnišnici ali drugih institucijah iz četrtega odstavka tega člena, v tujini in na domu). Za alternativne načine dajanja podpor iz četrtega, petega in šestega odstavka tega člena bo namreč še vedno ostal predpisani obrazec. Volivec bo po predlagani ureditvi svojo podporo zahtevi za razpis referendumu oddal na upravni enoti tako, da bo uradni osebi predložil veljavno javno listino, na podlagi katere bo uradna oseba preverila njegovo identiteto in v evidenco volilne pravice vnesla oddajo podpore, pod katero se bo volivec lastnoročno podpisal preko digitalne podpisne tablice. Ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, bo tekom zbiranja podpisov predlagatelja referendumu obveščalo o številu danih podpor na zahtevo in v skladu z dogovorom. Pred vložitvijo zahteve v državni zbor bo predlagatelj referendumu pri ministrstvu, pristojnem za vodenje evidence volilne pravice, pridobil potrdilo o skupnem številu oddanih podpor, kar bo tudi obvezna priloga v postopku oddaje zahteve za razpis referendumu. Ob oddaji podpore se bo volivec lahko posebej opredelil glede tega, da se njegovi podatki o osebnem imenu in naslovu stalnega prebivališča ne posredujejo predlagatelju referendumu.

Po novi ureditvi tako podpisniku praviloma (razen v izjemnih primerih) ne bo več treba za podporo izpolnjevati posebnega obrazca in posredovati potrjenega obrazca na naslov predlagatelja referendumu. Podpisnik podpore zahtevi za razpis referendumu se bo pred uradno osebo upravne enote osebno identificiral ter na digitalno tablico, kjer bodo vnaprej navedeni njegovi osebni podatki, zakon, na katerega se referendum nanaša, ter podatki o predlagatelju referendumu, oddal svoj lastnoročni podpis. Podpora bo zabeležena v evidenci volilne pravice, ki jo vodi ministrstvo, pristojno za notranje zadeve. Vsak volivec, ki bo na ta način oddal podporo zahtevi, bo v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, lahko od upravne enote zahteval tudi potrdilo o upravnih dejstvih. Predlagatelj referendumu bo namesto 40.000 obrazcev k zahtevi priložil zgolj potrdilo o skupnem številu danih podpor, ki jih bo pridobil pri ministrstvu, pristojnemu za vodenje evidence volilne pravice.

V prvem odstavku spremenjenega 16.b člena je tako natančneje določena vsebina obrazca, ki se bo na tej podlagi spremenila. Obrazec podpore bo vseboval tudi podatke o predstavniku predlagatelja referendumu. V praksi bi se namreč lahko zgodilo, da bi prišlo do dveh različnih predlagateljev referendumu, zato je treba predvideti način, ki bo omogočal volivcu izbiro pri podpisu podpore zahtevi za razpis referendumu.

Volivec bo podporo zahtevi lahko dal tudi preko državnega portala eUprava. V tem primeru mora biti podpora podpisana z varnim elektronskim podpisom, ki temelji na kvalificiranem potrdilu za elektronski podpis. Za uporabnika storitev eUprave je smiselno, da se veljavnost elektronskega podpisa preverja že pred samo oddajo vloge, v primeru neveljavnega podpisa pa vloge sploh ni mogoče oddati, za kar uporabnik lahko prejme tudi takojšen odziv portala. Preko portala eUprava se nato elektronsko podpisana podpora posreduje upravni enoti, ki vodi evidenco volilne pravice, da podatke o volivcu preveri v evidenci volilne pravice. Če ugotovi, da so izpolnjeni zakonski pogoji za veljavno oddajo podpore zahtevi, podatke o podpori vnese v evidenco volilne pravice. Če podpisnik ne izpolnjuje z zakonom določenih pogojev, upravna enota zavrne oddajo podpore zahtevi in o tem obvesti podpisnika.

Podporo zahtevi bo mogoče tudi v prihodnje dati v bolnišnici, socialnovarstvenem zavodu, ki opravlja institucionalno varstvo, priporu, zavodu za prestajanje kazni zapora, vzgojnem zavodu, prevzgojnem domu ali zavodu za usposabljanje. Enako kot do sedaj, bodo lahko volivci, ki bodo med tekom roka za zbiranje podpisov stalno ali začasno prebivali v tujini, svojo podporo zahtevi izrazili tako, da bo njihov podpis na obrazcu potrdila uradna oseba diplomatsko konzularnega predstavništva Republike Slovenije v tujini ali oseba, ki jo bo za potrjevanje identitete volivcev določilo ministrstvo, pristojno za zunanje zadeve. Na novo se določa, da osebam, ki med tekom roka za zbiranje podpisov, kot pripadniki Slovenske vojske v tujini opravljajo vojaško službo, in jim podpisa na obrazcu podpore zahtevi ni mogoče potrditi, lahko podpis potrdi pristojni poveljnik. Pripadniki Slovenske vojske so zaradi izvrševanja obveznosti, ki jih je država sprejela v mednarodnih organizacijah ali z mednarodnimi pogodbami (mednarodne operacije, misije in podobno) lahko napoteni tudi na območja, kjer Republika Slovenija nima diplomatsko-konzularnih predstavništev ali je dostop do le-teh bistveno otežen. Da se tudi tem osebam omogoči izraziti podporo zahtevi, se v petem odstavku spremenjenega 16.b člena določa, da lahko podpis v tem primeru potrdi pristojni poveljnik.

V obeh zgoraj navedenih primerih, ko bo podporo zahtevi dal volivec, ki se nahaja v bolnišnici oziroma drugih institucijah ali v tujini, se obrazec podpore posreduje predlagatelju referendumu, ki mora poskrbeti za vpis podpore v evidenco volilne pravice (kot na podlagi veljavne ureditve). Volivci s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki se zaradi daljše hude bolezni ali invalidnosti ne bi mogli zglasiti pri upravni enoti, vendar pa ne bodo prebivali v institucijah iz četrtega odstavka tega člena, bodo lahko svojo podporo zahtevi dali pred uradno osebo upravne enote, ki jih bo obiskala na domu; zahtevo za obisk se lahko vloži najpozneje šest dni pred potekom roka za predložitev zahteve za referendum. Če je podpora zahtevi dana na način iz tretjega, četrtega, petega ali šestega odstavka tega člena (preko enotnega državnega portala, v bolnišnicah ali drugih institucijah, v tujini ali na domu), se ob vnosu podpore v evidenco volilne pravice izdela tudi elektronska kopija podatkov iz podpore, ki se prav tako vnese v evidenco volilne pravice.

Deseti odstavek omogoča, da lahko volivci v izjemnih primerih (npr. izpad IT sistema), na upravni enoti oddajo vlogo tudi na fizičnem obrazcu.

Ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, na zahtevo predlagatelja referendumu in v skladu z dogovorom predlagatelju referendumu sporoča število oddanih podpor. Najpozneje četrti dan po poteku roka za zbiranje podpisov volivcev za podporo zahtevi, ministrstvo, pristojno za evidenco volilne pravice, predlagatelju referendumu izda potrdilo o skupnem številu zbranih podpor ter mu posreduje seznam podpornikov, ki niso nasprotovali posredovanju svojih podatkov predlagatelju referendumu, z osebnim imenom in stalnim prebivališčem posameznega podpornika.

Podatek o podpori, dani s strani posameznega volivca, se lahko iz evidence volilne pravice posreduje na zahtevo volivca, ki lahko pridobi le podatek o podpori, ki se vodi o njem, ali na zahtevo sodišča. Podatki o dani podpori zahtevi so občutljivi osebni podatki (posredno lahko izražajo tudi politično opredeljenost volivca) in se v evidenci volilne pravice evidentirajo predvsem z namenom, da se prepreči možnost, da bi lahko volivec večkrat dal podporo zahtevi za razpis referendumu ter da se predlagatelju referendumu po izteku roka za zbiranje podpor zahtevi zagotovi potrdilo o skupnem številu danih podpor. V zakonu je zato treba določiti, do kdaj se ti podatki hranijo. Podatki o dani podpori se v evidenci volilne pravice blokirajo v petnajstih dneh po poteku roka za zbiranje podpisov za podporo zahtevi ter se nato hranijo še pet let, nato pa se uničijo. Dostop do blokiranih podatkov je dovoljen pristojnim državnim organom zaradi preiskovanja storitve kaznivega dejanja, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti, ali na zahtevo sodišča - torej je določeno, da je možna uporaba za uradne naloge ali izvrševanje uradnih pooblastil. Določba ne posega v osebni dostop do lastnih osebnih podatkov, kar kot pravico iz tretjega odstavka 38. člena Ustave Republike Slovenije ureja Zakon o varstvu osebnih podatkov.

K 10. členu

Ta določba se spreminja zaradi spremembe ustave, v skladu s katero državni zbor ne more več razpisati zakonodajnega referenduma na podlagi lastne odločitve.

K 11. členu

Člen zaradi jasnosti določa, da predsednik državnega zbora ugotovi, da je bila zahteva oziroma pobuda umaknjena, če predlagatelj referenduma ne dopolni oziroma popravi referendumskega vprašanja (do zdaj ni bilo določeno, kdo to ugotovi).

K 12. členu

Določba spremenjenega 21. člena zakona glede na ustavne spremembe določa, da državni zbor referenduma ne razpiše, če se pobuda oziroma zahteva nanaša na zakon, o katerem referenduma ni dopustno razpisati. V katerih primerih referenduma ni dopustno razpisati, izhaja iz drugega odstavka 90. člena ustave. Ugotovitveni sklep državnega zbora mora vsebovati razloge, zaradi katerih referenduma ni dopustno razpisati. Navedba razlogov je potrebna zato, da lahko volivci, če se z odločitvijo državnega zbora ne strinjajo, učinkovito vložijo zahtevo za presojo ustavnosti sklepa državnega zbora.

V prvem odstavku je določeno, da državni zbor sprejme ugotovitveni sklep, da referenduma ni dopustno razpisati, če se pobuda nanaša na zakon, o katerem v skladu z drugim odstavkom 90. člena ustave referenduma ni dopustno razpisati. Sklep mora vsebovati razloge, zaradi katerih referenduma ni dopustno razpisati.

Kot to določa predlagani drugi odstavek, bo državni zbor sprejel sklep v štirinajstih dneh po vložitvi popolne pobude. Sklep se bo objavil v Uradnem listu Republike Slovenije. Odločitev državnega zbora bo tako po novem predlogu sprejeta po vloženi pobudi in pred razpisom roka za zbiranje podpisov za podporo zahtevi za razpis referenduma. Če sklep na podlagi 21. člena ZRLI, da referenduma ni dopustno razpisati, v štirinajstih dneh ne bo sprejet, petnajsti dan predsednik državnega zbora določi rok za zbiranje podpisov.

Predlagatelj zakona meni, da je treba odločitev državnega zbora o morebitni nedopustnosti referenduma na podlagi 90. člena ustave sprejeti že ob dani pobudi predlagatelja referenduma (podpisu 2.500 volivcev). V nasprotnem primeru pride do nepotrebne zavajanja volivcev (ki se odpravijo na upravno enoto za podporo zahtevi). Predlagano je, da nemudoma reagira državni zbor in šele, ko je jasno, da ni razlogov, da se referenduma ne bi razpisalo, se prične druga faza postopka (zbiranje 40.000 podpisov volivcev za podporo zahtevi za razpis referenduma), ko je predvidena tudi vključitev drugih državnih organov in volivcev s svojimi podpisi podpore.

Predlagatelj referenduma lahko v petnajstih dneh od objave sklepa iz prvega odstavka tega člena zahteva, da ustavno sodišče preizkusi ustavnost tega sklepa. Zahteva se vložijo pri ustavnem sodišču in je pravočasna le, če jo ustavno sodišče fizično prejme pred iztekom roka. Če je zahteva poslana po elektronski poti, se šteje za pravočasno, če jo je pred iztekom roka prejel informacijski sistem ustavnega sodišča ali informacijski sistem za sprejem vlog, vročanje in obveščanje. Če je zahteva v elektronski obliki, mora biti podpisana z naprednim elektronskim podpisom, ki temelji na kvalificiranem potrdilu za elektronski podpis. Pri tem se upoštevajo določbe Zakona o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZEPT in 46/14) in 63. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13).

Posebno pravilo o pravočasnosti zahteve izključuje izjeme, ki jih glede pravočasnosti določa Zakon o splošnem upravnem postopku (68. člen namreč določa, da če se pošta pošlje priporočeno po pošti, se za dan, ko je organ prejel vlogo, šteje dan oddaje na pošto). Predlagatelj meni, da je posebna ureditev nujna, saj je predlagana določitev roka prejema nujna z vidika takojšnje razglasitve in objave zakona, če zahteva ni vložena. Upoštevati je treba

pravno varnost in ustavno dolžnost, da se zakon takoj, ko ni več ustavnopravnih ovir, razglasi in uveljavi. Po mnenju predlagatelja je petnajstdnevni rok primeren in predlagatelju referendumu zagotavlja dovolj časa za učinkovito in kakovostno uveljavljanje pravice do pravnega varstva.

Predlagatelj referendumu lahko zahteva, da ustavno sodišče preizkusi ustavnost tega sklepa, umakne do odločitve ustavnega sodišča. Ustavno sodišče posreduje informacijo državnemu zboru o tem ali je bila vložena zahteva in o njenem umiku. Ustavno sodišče odloči o zahtevi v tridesetih dneh.

Iz določbe izhaja, da gre v tem primeru za posebno pravno varstvo pravice, ki izhaja iz drugega odstavka 90. člena ustave in je dana samo predlagatelju referendumu.

K 13. členu

Dodana je nova določba 21.a člena, ki ureja postopek za uveljavitev zakonov o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč (nedopustnost razpisa referendumu na podlagi prve alineje drugega odstavka 90. člena ustave). Predvidena je takojšnja razglasitev in uveljavitev zakona (ko ni več zadržkov glede veta državnega sveta) in sicer po sprejetju ugotovitvenega sklepa državnega zbora, da referendumu ni dopustno razpisati. Le volivcem bo dana možnost, da v petnajstih dneh od uveljavitve zakona, zahtevajo oceno ustavnosti zakona zaradi kršitve drugega odstavka 90. člena ustave pred ustavnim sodiščem.

Prvi odstavek določa, da bo državni zbor sprejel sklep, s katerim bo ugotovil, da referendumu ni dopustno razpisati, ker gre za zakon o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic nesreč, takoj po preteku sedmih dni od sprejetja zakona. Če bo državni svet odločil, da glede zakona ne bo zahteval, da državni zbor pred razglasitvijo zakona o njem še enkrat odloča, bo državni zbor sprejel ugotovitveni sklep o nedopustnosti referendumu takoj po prejemu obvestila o takšni odločitvi. Če bo državni svet zahteval, da državni zbor o zakonu ponovno odloča, bo državni zbor sklep sprejel po ponovnem sprejetju zakona. Sklep bo moral vsebovati razloge, zaradi katerih referendumu ni dopustno razpisati.

V drugem odstavku je določeno, da bo takoj po sprejetju sklepa, da referendumu ni dopustno razpisati, zakon posredovan v razglasitev. Skupaj s sprejetim zakonom bo sklep objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije.

Tretji odstavek ureja postopek v primeru, ko državni zbor sprejme sklep iz prvega odstavka 21. člena ZRLI, pa je kljub temu vložena pobuda za razpis referendumu. S sprejetjem sklepa o nedopustnosti razpisa referendumu se bo štelo, da pobuda ni bila vložena. To je utemeljeno, saj v skladu z ustavo takšnega referendumu ni dopustno razpisati in je takšno pobudo treba šteti za neobstoječo. Državni zbor bo o tem obvestil predlagatelja referendumu.

Glede na spremembo ustave, v skladu s katero so referendum upravičeni zahtevati samo še volivci, četrti odstavek le volivcem (izključeni so drugi predlagatelji) nudi pravno varstvo pravice do referendumu; vsak volivec lahko v petnajstih dneh od uveljavitve zakona vloži zahtevo za oceno ustavnosti zakona zaradi kršitve drugega odstavka 90. člena ustave.

Iz določbe izhaja, da gre v tem primeru za posebno pravno varstvo pravice zaradi kršitve drugega odstavka 90. člena ustave. Dejansko bi do kršitve prišlo, če bi državni zbor, v nasprotju z drugim odstavkom 90. člena ustave sprejel sklep, da referendumu ni dopustno razpisati. Ustavno sodišče bo (kot je to primeroma že v zadevi U-II-2/15-10, z dne 3.12.2015) v primeru vložene zahteve za oceno ustavnosti presojalo le ugotovitve in utemeljitve zakonodajalca o nujnosti ukrepov, zaradi katerih je nujno sprejetje zakonske ureditve po postopku, kot je predviden v tem členu.

Navedeno pravno varstvo ne posega v pravno varstvo, ki ga imajo volivci pri drugih morebitnih kršitvah v zvezi z uveljavljanjem pravice do referendumu.

Ustavno sodišče bo o zahtevi odločilo v tridesetih dneh.

Predlagatelj meni, da gre v tem primeru za rešitev, ki je primerna, nujna in sorazmerna, glede na to, da gre za zakon o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč, katerih takojšnja uveljavitev je nujna in bi z odlašanjem, do katerega bi nedvomno prišlo, če bi ravnali v skladu z 21. členom ZRLI, lahko nastale težko popravljive posledice. Pri vsem tem pa je treba izhajati iz izhodišča, da je pravico do referenduma izključila že sama ustava. Na drugi strani pa je zagotovljeno učinkovito pravno varstvo s presojo ustavnosti zakona z vidika kršitve drugega odstavka 90. člena ustave, ki ga ima vsak volivec. Ustavodajalec je pravico do referenduma (tudi) v zvezi z zakoni o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč omejil ravno iz razloga, ker lahko dolgotrajni zakonodajni postopek ob izvedenem referendumu ogrozi uresničevanje drugih ustavnih določb (npr. obrambe države), varovanja ustavnega reda in varnosti države, ljudi in premoženja. Gre za okoliščine, ki zahtevajo hitro in učinkovito ukrepanje izvršilne veje oblasti, zato je neposredno odločanje ljudstvu odtegnjeno iz dveh razlogov: da se prepreči zamik uveljavitve zakona in da se zagotovi, da nujni ukrepi sploh stopijo v veljavo (tj. da se prepreči neuveljavitev zakona). Če bi zakonodaja omogočala, da pride do zamika uveljavitve zakona iz prve alineje drugega odstavka 90. člena ustave, bi bila takšna ureditev po mnenju predlagatelja protiustavna, saj bi ogrožala številne z ustavo zagotovljene pravice in dobrine.

K 14. členu

Določba je spremenjena zaradi uskladitve s spremembo 90. člena ustave. Dodana je določba, da presoja ustavnosti odloka iz razloga nedopustnosti razpisa referenduma ni mogoča, če je ustavno sodišče o dopustnosti razpisa referenduma predhodno že odločalo (preverjalo ustavnost sklepa iz 21. člena tega zakona). Seveda pa je presoja iz drugih razlogov še vedno možna.

Zakon v 22. členu tako določa, da državni zbor razpiše referendum z odlokom v sedmih dneh po vložitvi popolne zahteve. Če državni zbor razpiše referendum po opravljeni ustavnosodni presoji sklepa državnega zbora iz prvega odstavka 21. člena tega zakona, zahteva in pobuda za oceno ustavnosti odloka o razpisu referenduma iz razloga nedopustnosti razpisa referenduma nista dovoljeni.

K 15. členu

Dikcija 23. člena zakona se prilagaja spremenjeni ustavni določbi, ki ne določa več, kdaj je zakon na referendumu sprejet, temveč kdaj je zakon na referendumu zavržen. Gre po novem za tako imenovani zavržitveni referendum. Ta člen novele, enako kot 1. člen novele, zakonsko dikcijo prilagaja spremenjenemu konceptu referenduma. Medtem ko prvi odstavek predvideva objavo, v informativne namene, podatka o številu volilnih upravičencev kot izhaja iz volilnih imenikov 15 dni pred dnem glasovanja, drugi odstavek določa podatek o številu volilnih upravičencev, ki ga državna volilna komisija upošteva pri ugotavljanju izida referenduma.

V skladu s prvim odstavkom državna volilna komisija na podlagi informacij ministrstva, pristojnega za evidenco volilne pravice, objavi podatke o številu volilnih upravičencev (na stanje 15 dni pred glasovanjem), vpisanih v volilne imenike in sicer najkasneje deveti dan pred dnem glasovanja. Podatek je informativnega značaja in predlagatelju (ter volilnim upravičencem) daje podlago za približen izračun kvoruma, potrebnega za zavrnitev zakona.

Določba drugega odstavka se nanaša na ugotavljanje izida glasovanja v skladu z 49. členom zakona, in sicer se ta ugotavlja od števila volivcev, vpisanih v evidenco volilne pravice na dan glasovanja na referendumu. Ta podatek iz evidence volilne pravice državna volilna komisija pridobi od ministrstva, pristojnega za vodenje evidence volilne pravice. Gre dejansko za presek stanja, saj bo podatek o stanju evidence ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, sporočilo praviloma naslednji dan (najkasneje v 48 urah) na Državno volilno komisijo.

Šteje se vpis in ne dejansko stanje - evidenca na »glasovalni dan«. To pomeni, da morebitni umrli na dan glasovanja ali dan pred glasovanjem ne bodo »izbrisani« (če se iz evidence ne bodo izbrisali) in ne bodo dodani morebitni novi volilni upravičenci. Velja torej avtomatizem stanja evidence (ne imenikov) na dan glasovanja.

K 16. členu

Določba je spremenjena zaradi uskladitve s spremembo 90. člena Ustave Republike Slovenije.

K 17. členu

V 25.g člen se dodaja nov drugi odstavek. Če referendum o mednarodnih povezavah iz 3.a člena ustave ni bil izveden, je dopusten referendum o zakonu o ratifikaciji take mednarodne pogodbe, ki se izvede po določilih tega zakona o zakonodajnem referendumu.

Iz obrazložitve predloga Ustavnega zakona izhaja utemeljitev nedopustnosti referenduma iz tretje alineje drugega odstavka 90. člena ustave in sicer, da državni zbor ratificira mednarodne pogodbe z zakonom in ne z odlokom oziroma z njemu ustreznim aktom, kot je to praviloma v drugih ureditvah. Posledica tega je, da je po veljavni ureditvi dopustno razpisati zakonodajni referendum tudi o teh ratifikacijskih zakonih. Ta nedopustnost razpisa referenduma iz tretje alineje drugega odstavka 90. člena ustave temelji v naravi sklepanja mednarodnih pogodb, zato je smiselno, da se morebitni pomisleki o vsebini teh pogodb in o njihovi protiustavnosti uveljavljajo pred ratifikacijami. Temu sledi tudi ustava, ki v drugem odstavku 160. člena predvideva predhodno presojo ustavnosti mednarodnih pogodb. Iz te nedopustnosti razpisa referenduma pa morajo biti izvzete posebej pomembne mednarodne pogodbe, ki jih določa drugi odstavek 3.a člena ustave. Gre za mednarodne pogodbe, ki jih državni zbor ratificira z dvotretjinsko večino vseh poslancev in s katerimi se prenaša izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije ali se vstopa v obrambno zvezo.

K 18. členu

Glede na to, da se pri vseh referendumih izrecno določa, da se pri izidu upošteva število veljavnih glasov, se takšno izrecno določbo dodaja tudi pri posvetovalnem referendumu.

K 19. členu

Z namenom večje informiranosti volivcev o aktu, o katerem se bo odločalo na referendumu, predlog zakona v primeru zakonskih novel določa, da se na spletu objavi besedilo zakona z vidno označenimi spremembami. Primerjanje izvirnega besedila zakona z zakonsko novelo je namreč zamudno in precej zahtevno za povprečnega volivca.

K 20. členu

Šesti odstavek 20. člena novega Zakona o evidenci volilne pravice določa, da se lahko, če je isti dan več vrst volitev ali glasovanj, za vse volitve in glasovanja uporabi isti volilni imenik. Če uporaba istega volilnega imenika zaradi različne vrste volitev ali glasovanj ni mogoča, se lahko za drugo vrsto volitev ali glasovanj pripravi samo dopolnitev k volilnemu imeniku. S tem zakonom ni treba posebej določati, da se za »vsako« glasovanje na referendumu sestavijo volilni imeniki v skladu z Zakonom o evidenci volilne pravice.

K 21. členu

Ker obrazec za podporo zahtevi v skladu s prvim odstavkom 16.b člena (za primere, ko elektronski postopek preko vložitve podpore na upravni enoti ni mogoč) določi minister,

pristojen za evidenco volilne pravice, se ti obrazci v tretjo alinejo 39. člena zakona dodajajo kot izjema od splošnega pravila, po katerem obrazce za izvajanje zakona predpisuje Državna volilna komisija.

K 22. členu

Predlagana sprememba 45. člena zakona povzroča, da po novem na volišču ne bo več treba razobešati besedila akta, o katerem se na referendumu odloča, temveč samo še akt o razpisu referendumu. V Sloveniji je okoli 3.400 volišč in v skladu z do sedaj veljavno ureditvijo je bilo treba natisniti prav toliko izvodov akta (zakona), o katerem se je na referendumu odločalo, kar je predstavljalo izredno visok strošek (npr. družinski zakonik, t. i. »trojni referendum« junija 2011 itd). Obveščenost volivcev se ne bo zmanjšala, saj se bo akt še vedno pošiljal gospodinjstvom oziroma se bo prečiščeno besedilo objavilo na spletu.

K 23. členu

Z novo deveto in deseto alinejo prvega odstavka 49. člena se natančneje določa, kaj obsega ugotovitev izida glasovanja v primeru ustavnega in v primeru zakonodajnega referendumu. Ugotovitev izida glasovanja tako v primeru referendumu o spremembi ustave obsega delež volivcev od vseh volivcev, ki so na dan glasovanja vpisani v evidenco volilne pravice in so se udeležili glasovanja na referendumu, v primeru zakonodajnega referendumu pa delež volivcev ki so glasovali proti uveljavitvi zakona, od vseh volivcev, ki so na dan glasovanja na referendumu vpisani v evidenco volilne pravice.

K 24. členu

(Sprememba 50. člena)

ZRLI v tem členu predpisuje, da Državna volilna komisija sprejme poročilo o izidu glasovanja z vsebino, ki jo določa 49. člen, poročilo pošlje Državnemu zboru ter predlagatelju referendumu in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Predlagana določba zaradi sistemske in terminološke neustreznosti poročilo o izidu glasovanja nadomešča z aktom o izidu glasovanja na referendumu. Predvideno je, da se akt o izidu glasovanja na referendumu objavi v uradnem listu. Bistvena novost predlagane ureditve je, da se z objavo akta o izidu glasovanja na referendumu hkrati šteje, da je ta vročen vložnikom ugovora na Državno volilno komisijo (predlagani 51. člen ZRLI in naslednji). Ta novost je zvezana z dopolnitvijo vsebine akta o izidu glasovanja na referendumu. Predvideno je, da Državna volilna komisija v aktu poleg obveznih vsebin, ki jih določa 49. člen veljavnega ZRLI, dodatno navede še vsebine iz predlaganega drugega odstavka 50. člena ZRLI, in sicer: osebno ime ali naziv vložnika, ki je vložil ugovor skladno z 51. členom tega zakona, opredelitev do nepravilnosti in opredelitev načina njihove odprave. Ker je referendum javnopravni institut, najpomembnejše sredstvo neposrednega odločanja državljanov, predlog predvideva, da se v aktu o izidu glasovanja na referendumu navede osebno ime ali naziv vložnika, ki je ugovor vložil. Takšna ureditev je v javnem interesu in skladna z načelom sorazmernosti, saj ima vsak volivec pravico vedeti, kdo je ugovarjal, vlagatelj ugovora pa se mora biti zmožen identificirati v aktu o izidu glasovanja na referendumu. Predvideno je, da se Državna volilna komisija v aktu opredeli tudi do nepravilnosti, ki jih je ugotovila po uradni dolžnosti. Iz opredelitve mora biti razvidno, da se je Državna volilna komisija seznanila z očitano nepravilnostjo in kako je ugotavljala, ali je do zatrjevanje nepravilnosti res prišlo. Če oceni, da do nepravilnosti ni prišlo, mora to obrazložiti, v nasprotnem primeru pa mora opisati način odprave nepravilnosti. Navedeno smiselno velja tudi za nepravilnosti, ki jih je Državna volilna komisija ugotovila po uradni dolžnosti.

Za razliko od veljavne ureditve predlagana ureditev predvideva, da se v aktu o izidu glasovanja na referendumu ne navedejo samo številčni podatki izvedenega referendumu, temveč se

Državna volilna komisija opredeli tudi do v ugovorih iz spremenjenega 51. člena zatrjevanih in po uradni dolžnosti ugotovljenih nepravilnosti pri izvedbi referendumu. To nadalje pomeni, da je akt o izidu glasovanja na referendumu akt, ki na enem mestu združuje tako objektivne številčne rezultate referendumu kot tudi opredelitev do zatrjevanih in po uradnih dolžnosti ugotovljenih nepravilnosti postopka. Praktična vrednost predlagane ureditve je, da roki za sprožitev sodnega varstva pričnejo teči za vse hkrati, tj. od objave akta o izidu glasovanja na referendumu v uradnem listu in ne več za vsakega vložnika posebej glede na trenutek vročitve odločitve Državne volilne komisije o ugovoru. S predlagano ureditvijo se preprečujejo tudi morebitna izogibanja vročitvam, do katerih je lahko prihajalo v skladu z veljavno ureditvijo.

Smisel nadzora nad referendumom je v zagotovitvi objektivnosti in poštenosti referendumskega postopka. Nadzor je torej utemeljen na objektivnem konceptu zagotavljanja zakonitosti referendumskega postopka in ne na subjektivnem konceptu varstva pravic posameznih volivcev na referendumu. Prav zato tudi ni mogoče šteti, da je ureditev, ki predvideva, da se o vloženih ugovorih iz spremenjenega 51. člena ZRLI ne odloča v obliki posamičnih odločb, temveč se do zatrjevanih nepravilnosti v ugovorih opredeli v aktu o izidu glasovanja na referendumu, v nasprotju s pravico do pravnega sredstva oziroma s pravico do enakega varstva pravic.

K 25. členu

(Sprememba 51. člena)

Spremenjeni 51. člen ureja ugovor pred Državno volilno komisijo. Predvideno je, da lahko vsak volivec oziroma predlagatelj zahteve za razpis referendumu, ne glede na to, ali je glasoval na referendumu ali ne, vloži ugovor na Državno volilno komisijo v desetih dneh po izvedbi referendumu. Če je bil referendum izveden v nedeljo, 10. v mesecu, to pomeni, da je zadnji dan za vložitev ugovora sredo, 20. v mesecu. Ugovor je pravočasen, če ga Državna volilna komisija prejme, preden se izteče rok. Če se ugovor pošlje priporočeno po pošti, se za dan, ko je organ prejel vlogo, šteje dan oddaje na pošto (4. člen Zakona o splošnem upravnem postopku (v nadaljnjem besedilu: ZUP) v zvezi 68. členom ZUP).

Veljavni ZRLI povsod, razen v 5. podpoglavju III. poglavja (z naslovom Varstvo pravice glasovanja), uporablja izraz volivec in ne glasovalec. Predlagana ureditev predvideva poenotenje, tako da se tudi v tem podpoglavju zakona uporablja izraz volivec in ne glasovalec. Terminološko in sistemsko ustrezneje bi sicer bilo, da bi v zvezi z referendumu uporabljali izraz glasovalec ne volivec. Ker bi takšna sprememba preseгла obseg te novele, se posledično predlaga poenotenje izrazoslovja v 5. podpoglavju III. poglavja ZRLI s preostalimi poglavji in podpoglavji zakona.

Ugovor se lahko vloži zaradi nepravilnosti pri izvajanju kateregakoli opravila volilnega organa na referendumu. To vključuje vse nepravilnosti pri izvajanju opravil volilnih organov, ne vključuje pa tudi nepravilnosti, ki so nastale pri delu Državne volilne komisije, v referendumski kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem. Te je mogoče po predlagani spremembi 52. členu zakona uveljavljati neposredno v referendumskem sporu pred Vrhovnim sodiščem. Zatrjevanje nepravilnosti v ugovoru morajo biti natančno in konkretno opisane, zgolj pavšalno navajanje domnevnih nepravilnosti ne zadošča. Predlaga se, da Državna volilna komisija vlagatelja ugovora ne pozove na dopolnitev, če je ugovor nepopoln, saj bi pozivanje na dopolnitev bistveno podaljšalo tek ugovornega postopka pred Državno volilno komisijo, kar je v referendumskem postopku, ki mora po naravi stvari potekati hitro, nesprejemljivo. Zatrjevanje vseh nepravilnosti, ki naj bi v postopku nastale, je bistvenega pomena tudi zaradi poznejšega uveljavljanja sodnega varstva. Skladno s predlagano zadnjo alinejo prvega odstavka 53. člena zakona se namreč tožbo zavrže, če tožnik ob vložitvi tožbe ne izkaže, da je v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 51. člena zakona, neuspešno uveljavljal že v ugovoru pred Državno volilno komisijo.

V okviru ugovornega postopka Državna volilna komisija preizkuša obstoj v ugovoru zatrjevanih nepravilnosti, pa tudi tistih, ki jih ugotovi po uradni dolžnosti. Če Državna volilna komisija na

podlagi ugovora ali po uradni dolžnosti ugotovi obstoj nepravilnosti pri izvajanju kateregakoli opravila volilnega organa na referendumu, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, jih odpravi oziroma njihovo odpravo zahteva od volilnih organov. Z materialnopravnega vidika to v vsakem primeru pomeni, da mora Državna volilna komisija ob ugotovitvi nepravilnosti presoditi še njen vpliv na končno odločitev na referendumu. Splošno vodilo je, da Državna volilna komisija poskuša odpraviti ugotovljene nepravilnosti sama, podredno pa njihovo odpravo zahteva od volilnih organov. Določitev načina odprave nepravilnosti je v pristojnosti Državne volilne komisije. Volilni organi morajo nepravilnosti odpraviti nemudoma oziroma najpozneje v treh dneh od zahteve. Če je volilni organ napačno ugotovil izid glasovanja, lahko Državna volilna komisija sama ugotovi izid glasovanja.

Državna volilna komisija se do zatrjevanih nepravilnosti iz ugovorov in do nepravilnosti, ugotovljenih po uradni dolžnosti, opredeli na način, kot je določeno v predlagani spremembi drugega odstavka 50. člena ZRLI. V zvezi s tem velja kot bistveno poudariti, da mora Državna volilna komisija aktivno ukrepati v smeri odprave nepravilnosti le, če so te po svoji naravi takšne, da so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna. V nasprotnem primeru Državni volilni komisiji ni treba pozivati na odpravo teh nepravilnosti. To sicer ne izključuje obveznosti opredelitve do zatrjevanih nepravilnosti, kakor to predvideva predlagana sprememba drugega odstavka 50. člena ZRLI.

Določitev načina odprave nepravilnosti je, kot že navedeno, v pristojnosti Državne volilne komisije. Če nepravilnosti iz predlaganega drugega odstavka tega člena ni mogoče odpraviti na drug način, so pa vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, Državna volilna komisija s sklepom razveljavi glasovanje na voliščih, na katerih je prišlo do nepravilnosti (lahko tudi na vseh voliščih v Republiki Sloveniji, če gre za takšno naravo nepravilnosti), in odredi ponovno glasovanje. Glasovanje se izvede najpozneje v petnajstih dneh od pravnomočnosti sklepa o razveljavitvi glasovanja. Sklep o razveljavitvi glasovanja se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Pri odločanju o razveljavitvi glasovanja na referendumu Državna volilna komisija upošteva predvsem naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko v glasovih za in proti. Te okoliščine so navedene eksemplifikativno in ne taksativno. Na teh podlagah Državna volilna komisija presodi, ali so nepravilnosti takšne, da so vplivale ali pa bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna. Zoper sklep Državne volilne komisije ugovor in pritožba nista dovoljena, možno pa je uveljavljati sodno varstvo.

K 26. členu

(Sprememba 52. člena)

Predlagane spremembe in dopolnitve v določbah od 52. do 53.č člena odpravljajo protiuustavnosti, ugotovljene z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018. Ustavno sodišče je v tej odločbi presodilo, da je ZRLI v neskladju z Ustavo. Ustavno sodišče je v 15. točki obrazložitve utemeljilo: *»Posebna narava pravice glasovanja na referendumu in zahteva po čim hitrejši rešitvi referendumskega spora terjata posebno, hitro in učinkovito sodno varstvo v tem sporu. V ta namen mora zakonodajalec sprejeti ureditev, ki odgovarja na temeljna vprašanja sodnega postopka – kdo, kdaj in kako lahko izpodbija referendumski izid ter katere nepravilnosti iz referendumskega postopka lahko uveljavlja. Zakonodajalec mora zakonsko opredeliti pravno sredstvo (npr. pritožba, tožba, zahteva), upravičence za vložitev pravnega sredstva, v kateri fazi referendumskega postopka se lahko vloži pravno sredstvo in v kakšnem roku, iz katerih razlogov je mogoče vložiti pravno sredstvo (vsebina ugovorov), pristojno sodišče, pravila sodnega postopka in pooblastila sodišča pri odločanju. Zakon mora med drugim določiti ustrezne roke za postopanje strank in sodišča, pravila o trditvenem in dokaznem bremenu strank, pravila o kontradiktornosti in vsebinska merila sodne presoje«.*

Predlagana sprememba določbe 52. člena: a) določa referendumskega sodnika, b) opredeljuje subjekte, ki so upravičeni sprožiti postopke sodnega varstva v referendumskih zadevah, in c) razlikuje med tremi različnimi vrstami referendumskega spora, ki jih je mogoče sprožiti v posledici izvedenega referenduma.

Za referendumskega sodnika se predlaga Vrhovno sodišče. Veljavna ureditev določa dva referendumška sodnika, in sicer tako Vrhovno sodišče kot tudi Upravno sodišče ter pristojnosti v referendumskih sporih delila med njih. Veljavna ureditev ima veliko slabosti, zato se predlaga zgolj enega samega referendumskega sodnika, tj. Vrhovno sodišče kot najvišje redno sodišče v državi.

Aktivna legitimacija za sprožitev referendumskega spora se nekoliko razlikuje glede na to, za katere vrste spor gre, vsem pa je skupno, da sprožitev referendumskega spora ni pogojena s kvorumom volivcev, ki morajo ta predlog podpreti. Ustavno sodišče je v 17. točki obrazložitve odločbe U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018 navedlo, da bi lahko zakonodajalec določil, da ima pravico vložiti pravno sredstvo razumen kvorum volivcev in ne vsak volivec. Predlagana ureditev tej ustavno dopustni možnosti ni sledila, razlogov za to pa je več. Kvorum volivcev, ki lahko vloži pravno sredstvo, je v primerjalnem pravu na teoretični ravni sicer omenjen kot možnost, v praksi pa ni uveljavljen v nobeni Sloveniji referendumsko primerljivi državi (npr. Italija, Švica, Irska, Danska). Gre torej za ustavno dopustno možnost, ki pa je v praksi nam primerljivih držav neuveljavljena in povsem nepreverjena. Poleg tega bi bila uveljavitev kvoruma zvezana s številnimi drugimi zakonskimi spremembami in iz njih izhajajočimi možnimi zapleti. Obstajati bi namreč morala posebna baza, kamor bi bili vpisani volivci, ki vložitev pravnega sredstva podpirajo, pri čemer bi morali tudi podporo samo izkazati na institucionaliziran način (npr. podobno kot zbiranje štirideset tisoč podpisov v podporo referendumski zahtevi). Posebej bi moral biti predpisan tudi postopek preverjanja, ali je pravno sredstvo podprlo dovoljše število volivcev, vključno z morebitnimi pravnimi sredstvi, s katerimi bi bilo možno uveljavljati napake pri dajanju podpore za sprožitev referendumskega spora. Vse navedeno bi nedvomno podaljšalo čas reševanja referendumskega spora, o katerem je sicer treba odločiti hitro. Bistveno je tudi, da je pogojevanje sprožitve pravnega sredstva oziroma sodnega varstva z določitvijo kvoruma poseg v človekovo pravico, ki je dopusten le, če tako določa zakon in je v skladu s splošnim ustavnim načelom sorazmernosti. Predlagatelj je ocenil, da zaradi pomena, ki ga ima referendum v našem sistemu, takšno omejevanje ni ustrezno.

Predlagani 52. člena ZRLI ureja več različnih vrst referendumskega spora. Za vse vrste sporov je določeno, da je rok za vložitev tožbe deset dni, pri čemer ta rok v sporih iz predlaganega prvega in četrtega odstavka tega člena teče od objave akta o izidu glasovanja na referendumu v Uradnem listu Republike Slovenije, v sporih iz tretjega odstavka tega člena pa od objave sklepa Državne volilne komisije o razveljavitvi glasovanja iz predlaganega četrtega odstavka 51. člena tega zakona. Rok za vložitev tožbe je kratek, saj je treba zaradi pomena referendumskih sporov in njihovega vpliva na delovanje države o njih odločiti hitro. Hkrati to ne posega v učinkovitost sodnega varstva, saj so stranke zastopane po kvalificiranih pooblaščenih.

Po predlagani spremembi 52. člena zakona je v prvem odstavku tega člena urejena možnost sprožitve referendumskega spora za subjekte, ki so vložili ugovor iz spremenjenega 51. člena predloga tega zakona, pa z njim niso bili uspešni, to je, ko nepravilnost sploh ni bila ugotovljena oziroma ni bila odpravljena. Predlagana določba je torej zasnovana na način, da lahko referendumski spor sprožijo le tisti subjekti, ki so predhodno vložili ugovor na Državno volilno komisijo. Aktivno legitimirani lahko v desetih dneh po objavi akta o izidu glasovanja na referendumu v Uradnem listu Republike Slovenije vložijo tožbo na Vrhovno sodišče. Tožbo lahko vložijo zaradi domnevnih nepravilnosti iz spremenjenega drugega odstavka 51. člena, ki jih Državna volilna komisija ni ugotovila ali niso bile odpravljene. V tožbi morajo izkazati, da so v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz predlaganega 51. člena zakona, neuspešno uveljavljali že v ugovoru pred Državno volilno komisijo, saj se tožbo v nasprotnem primeru zavrže. Edina izjema je primer, ko bi se izkazalo, da je narava nepravilnosti takšna, da je ni bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz spremenjenega 51. člena zakona. S predlagano ureditvijo se zagotavlja, da se v sodnem postopku ne uveljavlja tistih nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljaviti že v ugovoru iz spremenjenega 51. člena zakona, pa je bilo to

opuščeno. V tožbi lahko zahtevajo delno ali celotno razveljavitev glasovanja na referendumu ali ugotovitev drugačnega izida glasovanja.

S predlaganim drugim odstavkom 52. člena predlagatelj daje poseben pomen pravici do sodnega varstva in jo varuje tudi v primerih, ko volivec ali predlagatelj zahteve za razpis referendumu v tožbi izkaže, da je za nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz 51. člena tega zakona, izvedel šele po izteku roka za vložitev ugovora in da zanje pred iztekom roka za vložitev ugovora ni mogel vedeti.

V tretjem odstavku 52. člena je urejeno sodno varstvo zoper odločitve Državne volilne komisije o razveljavitvi glasovanja. Skladno s predlagano določbo lahko vsak volivec ali predlagatelj zahteve v desetih dneh po objavi sklepa Državne volilne komisije o razveljavitvi glasovanja iz četrtega odstavka 51. člena tega zakona vloži tožbo na Vrhovno sodišče. Procesna predpostavka vložitve ugovora na Državno volilno komisijo v tem primeru ni določena, saj si subjekt, ki sproži sodno varstvo, prizadeva za ohranitev ugotovljenega izida referendumu in ne za njegovo razveljavitev. Poleg tega ne bi bilo ustrezno in smiselno, da bi Državna volilna komisija v ugovornem postopku presojala zakonitost svoje lastne odločitve.

V četrtem odstavku 52. člena je urejeno sodno varstvo zaradi nepravilnosti, ki so nastale pri delu Državne volilne komisije, v referendumski kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem in zaradi drugih nepravilnosti, ki niso nepravilnosti iz drugega odstavka 51. člena tega zakona. Določeno je, da lahko vsak volivec ali predlagatelj zahteve v desetih dneh po objavi akta o izidu glasovanja na referendumu vloži tožbo na Vrhovno sodišče zaradi nepravilnosti, ki so nastale pri referendumski kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem. Državna volilna komisija nima nobenih pristojnosti v zvezi z referendumsko kampanjo in njenim financiranjem, zato tudi ne more biti pristojna za presojo teh nepravilnosti. V ugovornem postopku pred Državno volilno komisijo tako ni dopustno uveljavljati nepravilnosti, ki so nastale pri delu Državne volilne komisije, v referendumski kampanji oziroma v zvezi z njenim financiranjem in druge nepravilnosti, ki niso nepravilnosti iz drugega odstavka 51. člena tega zakona. Za njihovo presojo je pristojno izključno Vrhovno sodišče v referendumskem sporu.

K 27. členu

(Novi 52.a, 52.b in 52.c člen)

Predlagana določba 52.a člena podrobneje ureja nekatera pravila postopka v referendumskih sporih.

Predlog predvideva obvezno zastopanje po odvetniku oziroma po višjem državnem odvetniku. Določeno je, da pred Vrhovnim sodiščem lahko stranka opravlja procesna dejanja samo po pooblaščenцу, ki je odvetnik, Republika Slovenija oziroma državni organ pa samo po višjem državnem odvetniku. Zastopanje po odvetniku je v interesu pravnega reda v celoti, saj pripomore k povečanju kakovosti sojenja in k razvoju prava v praksi, poleg tega prispeva k razbremenitvi sodišč in s tem k pospešitvi postopka. Referendumski spori so dejansko in pravno zelo zahtevni spori, v katerih je posebej poudarjen javni interes, temu pa mora biti prilagojena tudi hitrost odločanja. Če tožba in druge vloge niso vložene po pooblaščenцу, ki je oseba iz prejšnjega stavka, Vrhovno sodišče tožbo v skladu s predlaganim prvim odstavkom 53. člena tega zakona zavrže, ostalih vlog pa ne upošteva.

Predlog zakona daje v drugem odstavku predlaganega novega 52.a člena tudi predlagatelju zahteve za razpis referendumu možnost sodelovanja v postopku. Predvideno je, da če vloži tožbo volivec, jo sodišče vroči tudi predlagatelju zahteve za razpis referendumu, ki lahko v petnajstih dneh od vročitve tožbe sodišču pošlje izjavo glede sodelovanja v postopku. Če predlagatelj zahteve za razpis referendumu izjavi, da želi sodelovati v postopku, se mora v roku iz prejšnjega stavka tudi opredeliti do tožbenih navedb. Če torej predlagatelj zahteve za razpis referendumu izjavi, da želi sodelovati v postopku, in se v določenem roku tudi opredeli do

tožbenih navedb, ima v postopku položaj stranke. Predlagatelj zahteve za razpis referendumu ima možnost sodelovanja v postopku zaradi njegove zainteresiranosti za končni izid postopka.

V tretjem odstavku predlaganega novega 52.a člena je določeno, da mora tožnik vsa dejstva in dokaze navesti oziroma predlagati v tožbi oziroma toženec v odgovoru na tožbo, predlagatelj zahteve za razpis referendumu pa v opredelitvi iz prejšnjega odstavka. Prekluzija, ki je urejena v tem odstavku, je utemeljena na načelu ekonomičnosti postopka.

V četrtem odstavku predlaganega novega 52.a člena je določeno, da je rok za odgovor na tožbo deset dni. Predvideno je, da vsaka stranka lahko vloži eno pripravljalo vlogo, pri čemer lahko tožnik vloži pripravljalo vlogo v desetih dneh od vročitve odgovora na tožbo, toženec in predlagatelj zahteve za razpis referendumu, ki ima v skladu z drugim odstavkom tega člena položaj stranke, pa v desetih dneh od vročitve pripravljalne vloge tožnika. Kratki roki in omejitve števila vlog, ki jih lahko vloži posamezna stranka, so omejeni zaradi čim večje učinkovitosti in ekonomičnosti postopka.

Predlagani 52.b člen podrobneje ureja komuniciranje med Vrhovnim sodiščem in strankami ter strankami samimi v referendumskih sporih. Predlagani novi 52.b člen tako določa, da se tožba vloži v elektronski obliki pri Vrhovnem sodišču, ta pa jo strankam v postopku vroči v fizični obliki. Če tožba ni vložena v elektronski obliki, jo sodišče zavrne v skladu s predlaganim spremenjenim 53. členom zakona, če ostale vloge niso vložene v elektronski obliki, pa jih sodišče ne upošteva.

Zaradi učinkovitosti in ekonomičnosti postopka je predvideno tudi, da se v postopku vloge vlagajo in pisanja vročajo v elektronski obliki v skladu z zakonom, ki ureja pravdni postopek, če ta zakon ne določa drugače. Določeno je tudi, da se vloge (ki vključujejo tudi priloge) vročajo neposredno med pooblaščenca strank v postopku, če ta zakon ne določa drugače.

Vročitev vlog strank in sodnih pisanj velja za opravljeno z dnem, ko naslovnik prevzame elektronsko pisanje, če pisanja ne prevzame v treh dneh, velja vročitev za opravljeno s potekom tega roka. Predlagatelj je to fikcijo vročitve vzpostavil zaradi nujnosti hitrega teka in končanja referendumskega spora. Ureditev, ki bi omogočala, da se na vročitev vsakega pisanja čaka 15 dni, bi bila iz tega razloga nesprejemljiva. Za vse ostalo glede elektronskega vročanja veljajo določbe zakona, ki ureja pravdni postopek.

Predvideno je, da Vrhovno sodišče obvesti Državni zbor o vloženi tožbi ter mu posreduje vse odločbe sodišča v zadevi. Namen te določbe je v seznanitvi Državnega zbora z vloženo tožbo, tako da lahko Državni zbor temu dejstvu tudi sicer prilagodi izvrševanje svojih pristojnosti.

Predlagani 52.c člen predvideva, da Vrhovno sodišče v referendumskem sporu odloči v senatu treh sodnikov. Določeno je, da je odločanje Vrhovnega sodišča v skladu s tem poglavjem nujna zadeva, saj bi sicer cilj, ki ga predlagatelj zasleduje z določitvijo kratkih rokov za vložitev tožbe, odgovora na tožbo, pripravljanih vlog in odločitve sodišča, v času sodnih počitnic ostal neuresničen. Predlagana je tudi obligatorna izvedba glavne obravnave, na kateri lahko sodišče izvaja dokaze in ugotavlja dejansko stanje, relevantno za odločitev v zadevi. Določen je instrukcijski rok treh mesecev od prejema tožbe za odločitev Vrhovnega sodišča o njej. Edina izjema, ko glavne obravnave ni treba izvesti, je, če sodišče ugotovi, da je tožba očitno neutemeljena. Očitna neutemeljenost je pravni standard, ki ga bo zapolnjevala sodna praksa, pri čemer v temelju velja, da je očitno neutemeljena tista tožba, pri kateri je že na prvi pogled očitno, da tožnik z njo ne more uspeti ne glede na rezultate dokaznega postopka.

V tretjem odstavku predlaganega novega 52.c člena je predvideno, da Vrhovno sodišče v referendumskih sporih odloča ob smiselni uporabi zakona, ki ureja upravni spor. Predlagana določba je enaka kot veljavna. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-191/17 z dne 25. 1. 2018 navedlo, da smiselna uporaba ne dopušča, da bi sodišče pravne vire vsebinsko prilagajalo, dopolnjevalo ali spreminjalo do te mere, da bi samo nadomestilo zakonodajalca. Smiselna uporaba zakona pomeni zakonsko odrejeno analogno uporabo drugih zakonskih določb, ki se sicer izrecno ne nanašajo na pravno neurejen pravni položaj. Če sodišče za analogno uporabo postopkovnih pravil, na katere napotuje zakon, nima opore, ker se prvine obeh postopkov

vsebinsko ne ujemajo, gre za klasično pravno praznino v zakonu. Glede ureditve, za katero je Ustavno sodišče presodilo, da je protiustavna, je Ustavno sodišče v 21. točki obrazložitve citirane odločbe zapisalo: »Postopek upravnega spora, kot ga ureja ZUS-1, ki se smiselno uporablja tudi v postopku sodnega varstva pravice glasovanja na referendumu pred Vrhovnim sodiščem (referendumski spor), ne vsebuje vseh prvin, ki bi morale biti določene za učinkovito uresničevanje pravice do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave in četrtega odstavka 15. člena Ustave za pravico glasovanja na referendumu (tretji odstavek 90. člena v zvezi s 44. členom Ustave). S tega vidika je pomanjkljiva ureditev v ZRLI. Iz nobenega zakona ne izhaja, katere nepravilnosti je mogoče uveljavljati v referendumskem sporu, prav tako niso določena merila, po katerih naj sodišče presoja kršitve pravil referendumskega postopka, kot tudi ne pooblastila, ki jih ima Vrhovno sodišče pri odločanju. //...// V zakonih tudi ni posebnih postopkovnih določb, ki bi bile prilagojene posebni naravi pravice glasovanja na referendumu in posebni naravi referendumskega spora (npr. krajši procesni roki, določitev trditvenega in dokaznega bremena).« Predlagana določbe referendumskega spora urejajo vse ključne prvine sodnega varstva v referendumskih sporih (referendumskega sodnika, pristojnosti sodišča, pravila postopka, pravila o trditvenem in dokaznem bremenu, roke itd.), glede ostalih (nebitvenih) vprašanj, ki niso urejena v tem zakonu, pa določa smiselno uporabo določb zakona, ki ureja upravni spor. S tem je v celoti uresničena odločba ustavnega sodišča glede učinkovitega sodnega varstva v referendumskem sporu.

K 28. členu

(Sprememba 53. člena)

Predlagani spremenjeni 53., 53.a in 53.b člen zakona predpisujejo možne odločitve Vrhovnega sodišča v referendumskih sporih.

Po predlagani spremembi 53. člena zakona ta člen predpisuje razloge, zaradi katerih se tožba s sklepom zavrže brez meritorne obravnave. Tožbo se s sklepom zavrže v vseh vrstah referendumskih sporov, če:

- a) je vložena po izteku deset dnevnega roka za vložitev tožbe (glede štetja in izteka rokov za vložitev tožbe se na podlagi smiselne uporabe ZUS-1 uporablja ZPP),
- b) če je nepopolna (pri presoji popolnosti tožbe se smiselno uporablja ZUS-1), in sicer ne da bi tožnika pozvalo na njeno dopolnitev,
- c) če je ne vloži upravičena oseba (npr. če tožbo iz prvega odstavka spremenjenega 52. člena vloži subjekt, ki ni vložil ugovora) ali če je vložena po pooblaščenju, ki ni oseba iz prvega odstavka predlaganega 52.a člena tega zakona,
- č) če ni vložena v elektronski obliki v skladu z drugim odstavkom predlaganega 52.b člena tega zakona,
- d) če tožnik ob vložitvi tožbe ne izkaže, da je v tožbi zatrjevane nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati v ugovoru iz spremenjenega 51. člena tega zakona, neuspešno uveljavljal že v ugovoru pred Državno volilno komisijo (ta razlog za zavrženje se nanaša na tožbo iz prvega odstavka spremenjenega 52. člena zakona, namen, ki ga želi doseči, pa je, da se v okviru te vrste referendumskega spora izvede le sodni nazor nad delom in odločitvijo Državne volilne komisije, ne pa navajanje novih nepravilnosti, ki bi jih bilo mogoče uveljavljati že v postopkih pred Državno volilno komisijo). Edina izjema je primer iz drugega odstavka 52. člena tega zakona.

Predlagana določba ne predvideva pozivanja na odpravo pomanjkljivosti nepopolne vloge, ki vodijo v zavrženje tožbe. S tem se postopek nedvomno pospeši, nepozivanje na dopolnitev tožbe pa tudi ne more biti v neposredno škodo strank, saj je tožnik v postopku zastopan po kvalificiranem pooblaščenju.

K 29. členu

(Sprememba 53.a člena)

Sodišče lahko le v enem primeru tožbo zavrne brez izvedene glavne obravnave, in sicer v primeru, da ugotovi, da je tožba očitno neutemeljena (novi 52.c člen).

Vrhovno sodišče tožbo zavrne tudi v naslednjih primerih:

- če ne ugotovi nepravilnosti v referendumskem postopku,
- če ugotovi nepravilnosti, ki niso ali niso mogle vplivati na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna (ta določba bo upoštevana, če bo sodišče sicer ugotovilo nepravilnosti, a bodo po svoji naravi takšne, da zaradi njih odločitev na referendumu ne bi bila drugačna),
- če ugotovi nepravilnosti, ki po svoji kakovosti niso v temeljih prizadele poštenosti referendumskega postopka (ta določba bo upoštevana v primeru nepravilnosti, ki po svoji naravi oziroma kakovosti (ne številčno) niso takšne, da bi v temeljih vzbudile dvom v poštenost referendumskega postopka).

Vrhovno sodišče bo torej moralo presojati vpliv nepravilnosti na končno odločitev na referendumu.

K 30. členu

(Sprememba 53.b člena)

Predlagani spremenjeni 53.b člen ureja primere, ko Vrhovno sodišče ugotovi, da je tožba utemeljena.

V prvem odstavku predlaganega 53.b člena zakona je predvideno, da če Vrhovno sodišče ugotovi nepravilnosti v referendumskem postopku, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, ali so po svoji kakovosti v temeljih prizadele poštenost referendumskega postopka, tožbi ugoti, odpravi akt o izidu glasovanja na referendumu, v celoti ali deloma razveljavi glasovanje na referendumu, odredi ponovno glasovanje in določi datum novega glasovanja, upoštevajoč z ZRLI določene roke za izvedbo glasovanja o referendumu. Z nepravilnostmi v referendumskem postopku, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna, so mišljene nepravilnosti, ki se lahko izrazijo številčno in je tako mogoče oceniti njihov vpliv v smislu, ali bi bila lahko zaradi njih končna odločitev na referendumu drugačna. Z nepravilnostmi, ki so po svoji kakovosti v temeljih prizadele poštenost referendumskega postopka, so mišljene nepravilnosti, ki bi zaradi svoje kakovosti in ne številčnosti v temeljih prizadele objektivno poštenost referendumskega postopka (npr. diskriminacija določenih skupin glede obstoja pravice do glasovanja).

V drugem odstavku predlaganega 53.b člena zakona je predvideno, da če Vrhovno sodišče ugotovi nepravilnosti v referendumskem postopku, ki so vplivale ali bi lahko vplivale na izid glasovanja na referendumu, tako da bi bila končna odločitev na referendumu drugačna in jih je mogoče odpraviti s sprejetjem novega akta o izidu glasovanja na referendumu, ne da bi v celoti ali delno razveljavili glasovanje na referendumu, Vrhovno sodišče tožbi ugoti, akt o izidu glasovanja na referendumu odpravi in Državni volilni komisiji naloži sprejetje novega akta skladno z odločbo Vrhovnega sodišča. V tem členu urejena situacija je po naravi stvari upoštevana le, če je prišlo do številčnih napak pri ugotavljanju izida glasovanja na referendumu, saj je le v tem primeru izid glasovanja mogoče popraviti, ne da bi se ponovno izvedlo glasovanje. Predvideno je, da v takem primeru Vrhovno sodišče tožbi ugoti, Državni volilni komisiji pa naloži sprejetje novega akta o izidu glasovanja na referendumu skladno z odločbo Vrhovnega sodišča. To pomeni, da Državna volilna komisija v okviru svojih pristojnosti le izpolni tisto, kar ji je naložilo Vrhovno sodišče.

V tretjem odstavku predlaganega 53.b člena je predvideno, da pri odločanju na podlagi prvega odstavka tega člena Vrhovno sodišče upošteva predvsem naravo in težo nepravilnosti, volilno udeležbo in razliko v glasovih za in proti, kar vse vpliva ali bi lahko vplivalo na izid glasovanja. Vse to so merila, na katera se lahko opre Vrhovno sodišče pri presoji, ali referendumsko glasovanje razveljaviti ali ne. Merila so opredeljena eksemplifikativno in ne taksativno.

V četrtem odstavku predlaganega 53.b člena je predvideno, da če pri odločanju Vrhovno sodišče ugotovi, da Državna volilna komisija skladno s predlaganim spremenjenim četrtem odstavkom 51. člena tega zakona ni utemeljeno razveljavila glasovanja na posameznem volišču, sklep iz spremenjenega četrtega odstavka 51. člena tega zakona razveljavi. Predvidena zakonska določba se nanaša na primer, ko bi Vrhovno sodišče v okviru sodnega nadzora nad pravilnostjo odločitve Državne volilne komisije o razveljavitvi glasovanja na posameznem volišču ugotovilo, da razlogi za razveljavitev glasovanja na posameznem volišču niso bili podani.

K 31. členu

(Novi 53.c in 53.č člen)

Čeprav je že samo po sebi jasno, da zoper odločitve Vrhovnega sodišča ni pritožb ali izrednih pravnih sredstev, je v predlaganem novem 53.c členu zakona to za referendumске spore še izrecno določeno. Ta določba sicer ne izključuje možnosti vložitve ustavne pritožbe na Ustavno sodišče zoper odločitve, sprejete v referendumskem sporu, če so za to izpolnjeni pogoji, oziroma sprožitve presoje ustavnosti zakona, ki je bil na referendumu potrjen. Zakonodajni referendum je namreč del zakonodajnega postopka v širšem smislu, nepravilnosti, ki so nastale v zakonodajnem postopku, pa Ustavno sodišče preizkuša v okviru presoje formalne ustavnosti zakona.

Prvi odstavek predlaganega novega 53.č člena zakona je vsebinsko v bistvenem podoben določbi veljavnega 53.b člena, le da je razglasitev odločitve, ki je bila sprejeta na referendumu, in njena objava v uradnem listu vezana na pretek petnajstih dni od objave akta o izidu glasovanja na referendumu v uradnem listu. To pa ne velja, če Vrhovno sodišče pred potekom roka iz prvega odstavka tega člena Državni zbor obvesti, da je bila zoper akt o izidu glasovanja na referendumu vložena tožba. V tem primeru predsednik Državnega zbora razglasi odločitev, ki je bila sprejeta na referendumu, v treh dneh od prejema sklepa, iz katerega je razvidno, da je bila tožba zavržena, oziroma v treh dneh od prejema sodbe, iz katere izhaja, da je Vrhovno sodišče tožbo zavrnilo. Kratek rok za razglasitev odločitve sledi kratkim rokom, ki veljajo za udeležence referendumskega spora.

K 32. členu

Ureditev ljudske iniciative je v veljavni zakonodaji izrazito podnormirana. Bolj jasno se ureja sama pobuda za zbiranje podpisov, tako da se za vprašanja, povezana s to fazo ljudske iniciative, smiselno uporabljajo določbe, ki urejajo predlagatelja referenduma in določbe o zbiranju podpisov za podporo zahtevi za zakonodajni referendum (kot je to določeno za zakonodajni referendum, je predlagatelj pobude lahko vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov, predlagatelj pa zastopa predstavnik).

V drugem odstavku je natančno določeno kako postopata predsednik državnega zbora in predlagatelj pobude. Tako predlagatelj pobude k obvestilu o pobudi priloži tudi predlog za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predlog zakona. Če predlog za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predlog zakona ne vsebujeta vseh, s poslovníkom državnega zbora, predpisanih sestavin, predsednik državnega zbora predlagatelja pobude pozove, da predlog za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predlog zakona v roku

tridesetih dni ustrezno dopolni oziroma popravi. Če predlagatelj pobude v tem roku predloga za začetek postopka za spremembo ustave z osnutkom ustavnega zakona oziroma predloga zakona ustrezno ne dopolni oziroma popravi, predsednik državnega zbora ugotovi, da pobuda ni bila vložena.

Enaka ostaja ureditev glede načina in roka za zbiranje podpisov, na novo se določa da predsednik državnega zbora o dani pobudi obvesti ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, in najpozneje v sedmih dneh od vložitve popolne pobude razpiše rok za zbiranje podpisov. Na novo se tudi določa rok, v katerem je treba predlog za začetek postopka za spremembo ustave oziroma predlog zakona vložiti v državni zbor.

K 33. členu

Prvi člen prehodnih določb v prvem odstavku določa, da če se zbiranje podpisov za podporo pobudi ali zahtevi začne pred vzpostavitvijo elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila o skupnem številu oddanih podpor, se njihovo zbiranje nadaljuje in konča v skladu z določbami Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi (Uradni list RS, št. 26/07 – uradno prečiščeno besedilo in 47/13-UZ 90, 97, 99).

Dodatno določa obveznost ministra, pristojnega za evidenco volilne pravice, da za posamezne primere, ko bo to še potrebno, predpiše vsebino obrazca podpore. Prav tako omenjeni člen nalaga ministru, pristojnemu za evidenco volilne pravice, da vzpostavi tehnične možnosti za elektronski sistem oddaje podpore zahtevi za razpis referendumu v roku dvanajstih mesecev od uveljavitve zakona in o tem objavi informacijo v Uradnem listu Republike Slovenije.

K 34. členu

Člen določa, da se določbe spremenjenega 16.b člena začnejo uporabljati z dnem vzpostavitve elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila o skupnem številu danih podpor. Informacijo o vzpostavitvi elektronskega načina oddaje in evidentiranja podpore zahtevi in izdaje potrdila objavi minister, pristojen za evidenco volilne pravice (objava v Uradnem listu Republike Slovenije). Glede na določbo prejšnjega člena je predvideno, da bo v celoti e-postopek pred upravnim organom (z nadgradnjo evidence volilne pravice) uveden v roku leta dni.

Do vzpostavitve tehničnih možnosti se bo še vedno podpora zahtevi za razpis referendumu oddajala fizično na obrazcu in ga posredovati predlagatelju referendumu (tako kot to velja za sedanjo ureditev). V tem vmesnem, predvidoma enoletnem obdobju, se bodo tako uporabljale določbe 16.b člena trenutno veljavnega zakona, to pomeni, da se bodo namesto potrdila o skupnem številu danih podpor predložili potrjeni obrazci, ki so trenutno predpisani z odredbo.

Glede na navedeno se bodo torej obrazci spremenili v roku leta dni, prav tako je v roku leta dni predvidena celovita in popolna praktična uporaba 16.b člena (e-postopek oddaje podpore, brez »fizičnih obrazcev«).

K 35. členu

Končna določba določa, da ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. ČLENI, KI SE SPREMINJAJO

6. člen

Sprememba ustave je na referendumu potrjena, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, pod pogojem, da se glasovanja udeleži večina vseh volivcev.

Ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, po potrditvi volilnih imenikov na spletnih straneh ministrstva objavi število volilnih upravičencev, ki imajo pravico glasovati na referendumu.

9. člen

Na zakonodajnem referendumu volivci odločajo o potrditvi zakona, ki ga je sprejel državni zbor, pred njegovo razglasitvijo.

11. člen

Državni zbor lahko razpiše zakonodajni referendum po lastni odločitvi na pobudo najmanj desetih poslancev, poslanske skupine, predlagatelja zakona ali vlade (v nadaljnjem besedilu: pobuda državnemu zboru).

Pobuda državnemu zboru se vloži v sedmih dneh po sprejemu zakona.

O pobudi iz prejšnjega odstavka državni zbor odloči v osmih dneh. Odločitev o razpisu referenduma sprejme državni zbor z večino glasov vseh poslancev.

12. člen

Državni zbor razpiše zakonodajni referendum, če to zahteva najmanj tretjina poslancev, državni svet ali najmanj štirideset tisoč volivcev (v nadaljnjem besedilu: zahteva za razpis referenduma).

12.a člen

Zahteva za razpis referenduma iz 12. člena tega zakona se vloži v sedmih dneh po sprejemu zakona.

Najmanj štirideset tisoč volivcev lahko vloži zahtevo za razpis referenduma pod pogojem, da pobudnik zahteve v sedmih dneh po sprejemu zakona obvesti o svoji pobudi predsednika državnega zbora na način, ki je določen v 16. členu tega zakona, pri čemer se obvestilo lahko vloži do izteka poslovnega časa pristojne službe državnega zbora na zadnji dan roka za vložitev obvestila.

Rok za zbiranje podpisov volivcev za podporo zahtevi je petintrideset dni. Zahteva volivcev se lahko vloži najpozneje v sedmih dneh po preteku roka za zbiranje podpisov volivcev.

13. člen

Če je na podlagi zahteve državnega sveta državni zbor zakon ob ponovnem odločanju ponovno sprejel, se rok sedmih dni za vložitev zahteve in obvestila o pobudi iz 12. a člena tega zakona šteje od dneva sprejema zakona pri ponovnem odločanju. V tem primeru se upoštevajo tudi že

zbrani podpisi, s katerimi je bila podprta pobuda pred ponovnim odločanjem o zakonu. Ponovno obvestilo iz drugega odstavka 12. a člena tega zakona ni potrebno.

V primerih vložitev obvestila o pobudi iz drugega odstavka 12. a člena tega zakona in prejšnjega odstavka državní zbor zakona ne pošlje v razglasitev do poteka roka za vložitev zahteve. Če zahteva v tem roku ni vložena, pošlje državni zbor zakon v razglasitev.

14. člen

Če sta v roku iz prvega odstavka 12.a člena tega zakona vloženi zahtevi za razpis referendumá najmanj tretjine poslancev in državnega sveta, državni zbor razpiše referendum na obe zahtevi.

Če je v roku iz drugega odstavka 12.a člena tega zakona vložena pobuda volivcem za razpis referendumá in zahteva, se referendum razpiše na zahtevo.

15. člen

Zahtevi poslancev morajo biti priloženi podpisi najmanj tretjine poslancev na poimenskem seznamu.

Zahtevi volivcev morajo biti priloženi podpisi najmanj štirideset tisoč volivcev na predpisanih obrazcih. Zahtevo volivcev za razpis referendumá vloží njihov predstavnik.

16. člen

Pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referendumá lahko da vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov (v nadaljnjem besedilu: pobudnik).

Pobudnik o svoji pobudi obvesti predsednika državnega zbora. Pobuda mora vsebovati opredeljeno zahtevo v skladu s 16.c členom tega zakona in mora biti podprta s podpisi najmanj dva tisoč petsto volivcev. Podpisi morajo biti zbrani na seznamu, v katerem je na vsakem listu podpisanega seznama opredeljena vsebina zahteve. Seznam za preverjanje verodostojnosti podpisov in obstoja podpisnikov vsebuje osebne podatke podpisnikov: osebno ime, datum rojstva, naslov in občina stalnega prebivališča, lastnoročni podpis ter datum podpisovanja seznama. Obvestilo o pobudi se vloží neposredno pri pristojni službi državnega zbora, pri čemer se rok za vložitev izteče z iztekom poslovnega časa pristojne službe državnega zbora na zadnji dan roka iz drugega odstavka 12. a člena tega zakona.

Predsednik državnega zbora, pristojna služba državnega zbora in ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, varujejo osebne podatke volivcev s seznama iz prejšnjega odstavka, razen podatkov o pobudniku, kot zaupne.

16.a člen

Če je pobuda vložena v skladu z zakonom, predsednik državnega zbora v sedmih dneh po njenem prejemu obvesti o dani pobudi ministrstvo, pristojno za vodenje evidence volilne pravice, in določi koledarski rok, v katerem se zbirajo podpisi volivcev za podporo zahtevi za razpis referendumá. O določitvi tega koledarskega roka predsednik državnega zbora istočasno obvesti tudi pobudnika zahteve. Če bi koledarski rok, v katerem se zbirajo podpisi volivcev za podporo zahtevi za razpis referendumá, v celoti ali deloma padel v čas med 15. julijem in 31. avgustom, predsednik državnega zbora določi koledarski rok, ki začne teči 1. septembra. Če bi koledarski rok za zbiranje podpisov v celoti ali deloma padel v čas med 25. decembrom in 2. januarjem, predsednik državnega zbora na zahtevo predlagatelja določi koledarski rok, ki začne teči 3. januarja.

Pristojna služba državnega zbora najpozneje dan pred dnem, ko začne teči rok za zbiranje podpisov volivcev za podporo zahtevi za razpis referendumu, objavi oznako zahteve za razpis referendumu in koledarski rok, v katerem se zbirajo podpisi volivcev za podporo zahtevi, v medijih.

16.b člen

Volivec da svojo podporo zahtevi z vpisom osebnih podatkov iz drugega odstavka 16. člena tega zakona ter s podpisom na obrazcu, ki ga določi ministrstvo, pristojno za evidenco volilne pravice. Na obrazcu mora biti navedena zahteva za razpis referendumu, na katero se nanaša podpora volivca. Volivec lahko da podporo s podpisom posamezni zahtevi za razpis referendumu samo enkrat.

Volivec podpiše obrazec osebno pred pristojnim organom, ki vodi evidenco volilne pravice, ne glede na kraj stalnega prebivališča. Ministrstvo, pristojno za evidenco volilne pravice, mora v času, ko teče rok za zbiranje podpisov, zagotoviti, da lahko volivec da podporo zahtevi v poslovnem času vsak delovni dan na vseh upravnih enotah in informatiziranih sprejemnih pisarnah.

Volivec lahko podpiše obrazec tudi preko enotnega državnega portala e-uprava z varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim potrdilom. V takem primeru pristojni organ, ki vodi evidenco volilne pravice, sprejme elektronsko podpisan obrazec, na podlagi uradnih evidenc preveri identiteto volivca in veljavnost varnega elektronskega podpisa v skladu z zakonom, ki ureja elektronski podpis. Na podlagi pravilno podpisanega elektronskega obrazca pristojni organ, ki vodi evidenco volilne pravice, izda pobudniku potrjen obrazec, kjer namesto podpisa volivca doda uradni zaznamek o elektronskem podpisu ter takšen obrazec potrdi. V primeru, da podpisnik ali elektronski podpis ne izpolnjuje z zakonom določenih pogojev, pristojni organ, ki vodi evidenco volilne pravice, ali centralni informacijski sistem za sprejem vlog, vročanje in obveščanje zavrne potrditev obrazca in o tem elektronsko obvesti podpisnika.

Organi iz drugega odstavka tega člena vodijo posebno evidenco potrjenih obrazcev, oddanih osebno in v elektronski obliki. Ta evidenca je uradna tajnost in pravico vpogleda ali izpisa vanjo ima samo sodišče.

Osebe, ki so med potekom roka za zbiranje podpisov v bolnišnicah, domovih za starejše občane, zavodih za invalidne osebe in podobnih institucijah, in osebe na prestajanju zaporne kazni lahko svojo podporo izrazijo tako, da njihov podpis na obrazcu potrdi posebej za to pooblaščen osebna te institucije.

Osebe, ki med potekom roka za zbiranje podpisov stalno ali začasno prebivajo v tujini, lahko svojo podporo izrazijo tako, da njihov podpis na obrazcu potrdi uradna oseba diplomatsko-konzularnega predstavništva Republike Slovenije v tujini ali oseba, ki jo za potrjevanje identitete volivcev določi ministrstvo, pristojno za zunanje zadeve.

Osebe, ki imajo v Republiki Sloveniji prijavljeno stalno ali začasno prebivališče, vendar zaradi daljše hude bolezni ali invalidnosti ne morejo pred pristojni organ osebno in ne prebivajo v institucijah iz petega odstavka tega člena, lahko svojo podporo zahtevi volivcev dajo pred uradno osebo pristojnega organa, ki takšne osebe obišče na domu najpozneje šest dni pred iztekom roka za predložitev zahteve volivcev.

Zahteva za izdajo obrazca iz petega in šestega odstavka tega člena ter zahteva za obisk uradne osebe iz prejšnjega odstavka se lahko vloži najpozneje petnajst dni pred potekom roka za predložitev zahteve volivcev.

Če je podpora dana na način iz petega in šestega odstavka tega člena, mora pobudnik zahteve volivcev za razpis referendumu pred predložitvijo zahteve volivcev poskrbeti za vpis podpore v evidenco potrjenih obrazcev.

16.c člen

Zahteva za razpis referendumu, pobuda volivcem in pobuda državnemu zboru vsebujejo referendumsko vprašanje, ki se glasi: "Ali ste za to, da se uveljavi zakon ... (navesti naslov zakona), ki ga je sprejel državni zbor na seji dne ...?".

20. člen

Če referendumsko vprašanje ni oblikovano v skladu s 16.c členom tega zakona, ga predsednik državnega zbora v soglasju z vlagateljem pobude oziroma zahteve nemudoma, vendar najkasneje v treh dneh, ustrezno popravi. Če soglasje ni pridobljeno, predsednik državnega zbora pozove vlagatelja pobude oziroma zahteve, naj referendumsko vprašanje v roku, ki ne sme biti krajši od treh dni, ustrezno dopolni oziroma popravi. Če referendumskega vprašanja ne dopolni oziroma ne popravi, se šteje, da je bila zahteva oziroma pobuda umaknjena.

21. člen

Če državni zbor meni, da bi z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona lahko nastale protiuslavne posledice, v roku iz 22. člena tega zakona zahteva, naj o tem odloči ustavno sodišče.

Zahtevo iz prejšnjega odstavka lahko državni zbor vloži že v času zbiranja podpisov v podporo referendumske zahteve.

Ustavno sodišče odloči o zahtevi iz prvega odstavka tega člena v tridesetih dneh.

Zahteva iz prvega odstavka tega člena zadrži zbiranje podpisov in potek roka za njihovo zbiranje. Zbiranje podpisov se v primeru odločitve ustavnega sodišča, s katero je zahtevo državnega zbora zavrnilo, nadaljuje naslednji dan po objavi odločbe ustavnega sodišča v Uradnem listu Republike Slovenije.

22. člen

Državni zbor razpiše referendum v sedmih dneh po vložitvi zahteve za razpis referendumu oziroma po predložitvi dopolnjene oziroma popravljene zahteve ali po sprejetju sklepa o razpisu referendumu po odločitvi državnega zbora ali po prejemu odločitve ustavnega sodišča iz tretjega odstavka 21. člena tega zakona.

23. člen

Zakon je na referendumu potrjen, če zanj glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali.

24.a člen

Državni zbor pošlje zakon, ki je bil potrjen na referendumu, v razglasitev takoj po objavi razglasitve odločitve iz 53. b člena tega zakona.

25.g člen

Če je bil referendum o mednarodnih povezavah izveden, glede zakona o ratifikaciji take mednarodne pogodbe referendumu ni dopustno razpisati.

29. člen

Državni zbor ni vezan na izid posvetovalnega referendumu.

34. člen

Najpozneje petnajst dni pred dnevom glasovanja se akt o razpisu referendumu objavi v medijih ali na drug način. V medijih ali na drug način se objavi tudi besedilo akta, o katerem se bo odločalo na referendumu.

Medije ali drug način objave iz prejšnjega odstavka določi Državna volilna komisija.

Stroški objave se krijejo iz sredstev, namenjenih za izvedbo referendumu.

35. člen

Pravico glasovanja na referendumu imajo državljani, ki imajo pravico voliti v državni zbor.

Za vsako glasovanje na referendumu se sestavijo volilni imeniki v skladu z zakonom, ki ureja evidenco volilne pravice.

39. člen

Državna volilna komisija:

- skrbi za zakonitost izvedbe referendumu,
- daje drugim volilnim organom strokovna navodila za izvedbo referendumu in nadzira njihov delo,
- predpiše obrazce za izvrševanje tega zakona,
- določa enotne standarde za material in druge materialne pogoje za izvedbo referendumu,
- opravlja in vodi neposredno tehnično delo v zvezi z izvedbo referendumu na diplomatsko konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v tujini in ugotavlja skupen izid glasovanja z volišč na teh predstavništvih ter po pošti iz tujine, če je volilno gradivo v zakonitem roku prispelo k Državni volilni komisiji,
- ugotavlja in objavlja izid referendumu,
- opravlja druge naloge, ki jih določa ta zakon.

45. člen

Na volišču je treba razobesiti akt o razpisu referendumu in besedilo akta, o katerem se odloča na referendumu.

49. člen

Ugotovitev izida glasovanja obsega:

- število volivcev, vpisanih v volilni imenik,
- število volivcev, ki so glasovali po volilnem imeniku,
- število volivcev, ki so glasovali s potrdili,
- skupno število volivcev, ki so glasovali,
- število neveljavnih glasovnic,
- število veljavnih glasovnic,

- število volivcev, ki so glasovali "za",
- število volivcev, ki so glasovali "proti".

Kadar se na referendumu glasuje o več referendumskih vprašanjih, se podatki iz prejšnjega odstavka ugotavljajo za vsako referendumsko vprašanje posebej.

Kadar se na referendumu o spremembi ustave glasuje o več referendumskih vprašanjih, se izpolnjevanje pogojev iz 6. člena tega zakona ugotavlja za vsako referendumsko vprašanje posebej.

50. člen

Državna volilna komisija pošlje poročilo o izidu glasovanja državnemu zboru in predlagatelju referenduma ter ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

51. člen

Zaradi nepravilnosti pri delu volilnega odbora ima vsak glasovalec, predlagatelj oziroma predstavnik predlagatelja zahteve za razpis referenduma pravico vložiti ugovor pri Državni volilni komisiji v treh dneh od dneva izvedbe referenduma.

Državna volilna komisija mora o ugovoru odločiti v roku osemindeset ur.

Vsak glasovalec ima pravico vložiti ugovor pri Državni volilni komisiji v istem roku tudi zaradi nepravilnosti pri delu okrajne volilne komisije v zvezi z ugotavljanjem izida glasovanja za območje okraja oziroma zaradi nepravilnosti pri delu volilne komisije volilne enote v zvezi z ugotavljanjem izida glasovanja za območje volilne enote ter zoper ugotovitve Državne volilne komisije o ugotovitvi izida glasovanja na diplomatsko konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v tujini.

Državna volilna komisija mora o ugovoru odločiti v roku treh dni od vložitve ugovora

52. člen

Če Državna volilna komisija na podlagi ugovora ugotovi nepravilnosti, ki so vplivale ali bi utegnile vplivati na izid referenduma, razveljavi glasovanje na posameznem volišču in odredi ponovno glasovanje, ki se opravi najpozneje v petnajstih dneh.

Če Državna volilna komisija na podlagi ugovora ugotovi nepravilnost pri delu volilne komisije pri ugotovitvi izida glasovanja, volilni komisiji naloži odpravo nepravilnosti ali sama ugotovi izid glasovanja.

Če Državna volilna komisija ugovor zavrne, lahko glasovalec vložijo pritožbo na sodišče, pristojno za upravne spore, v osemindesetih urah po prejemu odločbe.

53. člen

Sodišče odloči o pritožbi v roku osemindeset ur.

Sodišče odloča v senatu treh sodnikov.

Sodišče odloča ob smiselni uporabi zakona o upravnih sporih.

53.a člen

Zoper poročilo Državne volilne komisije o izidu glasovanja na referendumu lahko vsak glasovalec vloži pritožbo v treh dneh po njegovi objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

O pritožbi iz prejšnjega odstavka odloči Vrhovno sodišče Republike Slovenije v tridesetih dneh. Zoper odločitev sodišča ni dovoljena pritožba.

Pri odločanju se uporabljata drugi in tretji odstavek prejšnjega člena.

53.b člen

Državni zbor v osmih dneh po pravnomočnosti poročila državne volilne komisije iz 53.a člena tega zakona razglasi odločitev, ki je bila sprejeta na referendumu, in jo objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

59. člen

Pobudo volivcem za vložitev predloga za začetek postopka za spremembo ustave oziroma predloga zakona lahko da vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov.

Pobudnik obvesti o svoji pobudi predsednika državnega zbora, ki ravna po četrtem odstavku 13. člena tega zakona. Rok za zbiranje podpisov volivcev za podporo predlogu je šestdeset dni.

Volivec da svojo podporo predlogu na način, ki je določen v petem odstavku 13. člena tega zakona.

Predlog za začetek postopka za spremembo ustave oziroma predlog zakona pošlje državnemu zboru predstavnik volivcev.